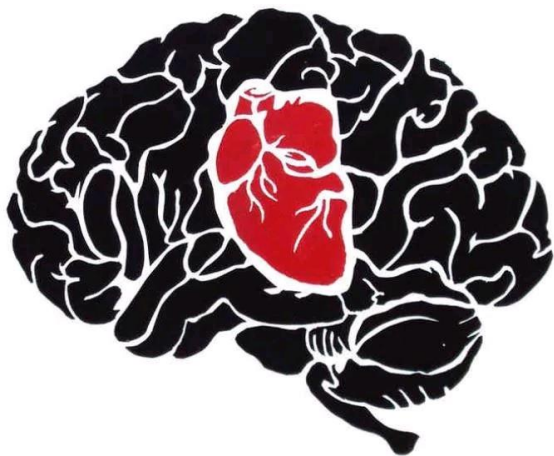

CERBE kaj KORE

**LA NUMERO ESTAS DEDIĈITA AL LA
75-A DATREVENO DE LA VENKO SUPER
NAZIA GERMANIO**

**KULTURA SUPLEMENTO
AL LA REVUO "PONTO" N-RO 112**

N-RO 14 (82), MAJO 2020

Enhavo

Poemoj kaj kantoj de kaj pri la 2-a mondmilito

Originala poezio

Mikaelo Bronŝtejn. Montrante familian albumon al la gasto-oficiro 3

Tradukita poezio

Mihail Dudin Piruloj. Trad. A. Mitin 4

Konstantin Simonov

Vajtu min/Ci atendu.

Tradukoj de M. Giŝpling kaj L. Novikova 5

Patrio. Trad. A. Mitin 7

Grigorij Poŝenjan. Papavoj. Trad. A. Mitin 8

Aleksandr Dolskij. Balado pri mankanto. Trad. A. Mitin 9

Bulat Okuĝava. Kanzono pri infanterio. Trad. T. Auderskaja 10

Marina Cvetajeva.

Al Germanio. Trad. L. Novikova 11

Prenis... Trad. L. Novikova 12

Anna Aĥmatova. Firmeco. Trad. L. Novikova 13

Konstantin Gusev

Aero diafanas en septembro... Trad. L. Novikova 13

Vi spertis ĝojon de la tagoj... Trad. L. Novikova 14

Al la filo Trad. L. Novikova 14

Moskvaj salvoj. Trad. L. Novikova 15

Robert Roĵdestvenskij

Multas ni. Trad. V. Melnikov 16

Laciĝo. Trad. V. Melnikov 16

El la poemo "210 paŝoj". La paco. Trad. V. Melnikov 17

Mihail Isakovskij

Faŝistoj forbruligis ĥaton. Trad. L. Novikova 19

En bosko apud la fronto. Trad. B. Zozula 20

Lev Oŝanin. Eh, la vojoj. Trad. B. Zozula 21

Poezio, tradukita el Esperanto al la rusa

Kolomano Kalocsay Sub Moskvo. Rusigis L. Novikova 22

Historio

Ili batalis kontraŭ nazioj en la 2-a mondmilito

Kompilis Anatolo Sidorov 23

Rememoroj

Tamara Andreeva. Mia savilo. Trad. K. Ilutoviĉ 55

Poemoj kaj kantoj de kaj pri la 2-a mondmilito

Originala poezio

Montrante familian albumon al la gasto-oficiro

Mikaelo Bronŝtejn (Tihvino)

Ĉu vin kaptas ia tristo tenera,
ne, ne amo, – estas io alia,
kiam montras vi ĉe lampo vespera
flavajn fotojn en album’ familia?

Min ja jes. Jen mia avo – sen mon’, do
idojn tamen produktinta kun fajno:
sep gefiloj liaj venis en mondon!
... Ĉiuj sep suferis en militfajro.

La avinjo – jen, grizhara, en lito...
Jam malsana, jes, okdekjarulino.
En Taŝkent’ ŝi restis dum la milito
por priplori kaj atendi. Ĝis fino.

Tiu estas la plej aĝa onklino,
kiel panjo – belvizaĝa kaj svelta...
La unuan trovis ŝin la mortfino
En fornego de l’ horora Oŝwiecim.

Jen aliaj tri – tre ĉarmaj, endance...
Dum bombado teren falis, vunditaj.
Inter ili – mia panjo. Bonŝance
nur brultuŝis ilin fajroj militaj.

Plej bonŝance ja por mia patrino,
ĉar hazarde, inter sanga homkaĉo
la knabinojn trenis for, al ravino,
brulvundita viro, jen, do – la paĉjo.

Tiu dando? Jes, la onkl’. Ne en banko.
Li spertiĝis pri labor’ kun juveloj...
Sed forbrulis batalante, en tanko,
dum kolegoj zorgis pri siaj feloj.

Honorigon lian por batalardo,
por glorago, heroaĵo kulmina, –
la ordenon de la Ruĝa Standardo
prenis panjo nur en la sesdek kvina.

Jen alia – fortegul’, kiel bovo!
Forĝis feron li, hufumis ĉevalojn...

perdis brakon apud fora Ĥarkovo,
sed ricevis (vidu jen!) du medalojn.

Jen la lasta – prudentulo diketa,
kolonelo, ĝisirinta Berlinon,
eksigita pro l' ordono hebeta
postmilite. Kaj pafinta la sinon.

Ruĝa sun' subiras nuben kun vento –
morgaŭ, eble, ne tre bonos vetero...
Mi, naskita post kaj dank' al la Venko,
kvazaŭ vidis la militon en vero.

Mi malamas ĝin... Ja multaj la saman
sorton havis, ankaŭ la familion...
Jes, vi estas militisto, kaj tamen –
ĉu vi volas ke mi ŝatu militon?

21.02.2005

Tradukita poezio

Piruloj

Miĥail Dudin (1916-1993)

Foliumas la paĝojn kruela memor',
Ĵus sukcesas mi fermi okulojn,
Kaj mi sonĝas sen ĉes', de aŭror' ĝis aŭror',
Sur la neĝo ruĝegajn pirulojn.

Sur Voronja montet' estas blanka tagmez'.
Tie vintro surdiĝis pro pafoj.
Pirularo alflugis post fajra frenez'
Kaj sidiĝis sur neĝ' inter kavoj.

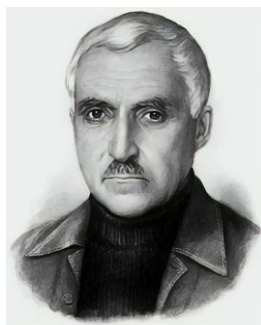
Ie tondras batalo, tremegas aer'.
Ien flugas leter' kun doloro.
Kaj murditajn soldatojn, falintajn al ter'
Kovras birdoj je sanga koloro.

Ofte venas en sonĝojn Voronja montet' —
Forpreninta junecon tereno...
Kaj pirul' post pirul', en ripet' kaj ripet',
Flugas trans la memor' ĝis mateno.

Trad. Aleksandro Mitin (Niĵnij-Novgorodo)

2020

Konstantin Simonov (1915-1979)

Vajtu¹ min

Vajtu min – revenos mi.
Nur tre vajtu plu.
Vajtu dum melankoli'
De aŭtuna pluv',
Vajtu vintre dum blizard',
Vajtu dum somer',
Vajtu, se ne venos kart'
El lontana ter'.
Vajtu, eĉ se la vajtad'
Iun tedos jam,
Vajtu, eĉ se l' sanga tajd'
Glutos min laŭ fam'.

Vajtu min – revenos mi.
Negu kun obstin'
La admonojn de l' raci'
Por forgesi min.
Eĉ se la patrin' kaj frat'
Kredos pri l' neest',
Se l' amikoj kun kompat'
Dum memora fest'
Trinkos po glaset' da vin' –
Tason de amar',
Vajtu! Kaj ne trinku ĝin
Kun la amikar'.

Vajtu min – revenos mi
Spite al la mort'.
Iu diros kun envi':
Lin favoris sort'.
Ne komprenos l' apostat',
Ke en fajra tromb'
Vi nur pere de l' vajtad'
Savis min de tomb'.
Kial viva restis mi,
Simplas la respond':
Vi scipovis vajti pli
Ol kutima rond'.

1941

Tradukis Mikaelo Giŝpling (1924-2017, Moskvo-Jerusalem)

¹ *Vajti* – atendi (de angla *wait*) estas aŭtora neologismo de M. Giŝpling

Ci atendu

Ci atendu – venos mi
Nur pro la atend'.
Ci atendu pli kaj pli
Sen despera ced'.
Ci atendu min ĉe pluv',
Neĝo kaj sunvarm'.
Ci atendu, se ne plu
Atendindas jam.
Ci atendu, se poŝtkart'
Ne atingas cin,
Se alia kompanar'
Jam forgesis min.

Ci atendu – venos mi
Nur pro la atend'.
Spitu ci al sugesti'
Pri la forgesend'.
Kredu l' patro, la patrin'
Pri la fila mort',
Ĉesu plu atendi min
L' amikara rond',
Kiu per funebra vin'
Ekhonoros min.
Ili ne konvinku cin
Iĝi la vidvin'.

Ci atendu – venos mi
Spite al la mort'
Nepre venos el neni'
Al la hejma kort'.
Iuj diros: "Di-favor!"
Tute sen konsci',
Ke min savis de pafmort'
Atendantanta ci.
Diros mi en ĉi moment':
"Cin ne trompas ŝajn!"
Ci kapablis pri atend'
Pli ol iu ajn!"

1941

Tradukis Ludmila Novikova (Moskvo)
2012

Patrio

Ĝis bordoj de tri grandaj oceanoj
Dismetis urbojn nia kara ter',
Sub vasta reto de meridianoj,
Kun gloro, kun aŭdaco, kun fier'.

Sed kiam via man' grenadon levas
Kaj eble venas via lasta hor',
Kaj tuj, momente vi revidi devas
La vivon, kiu estas en memor',

Vi pensas ne pri granda lando nia.
Kun kiu konatiĝis en vojaĝ',
Vi rememoras la patrimon tian,
En kia pasis via infanaĝ'.

Arbaron, tri betulojn apud fonto,
Sinuan vojon preter hejma kort',
Riveron kun kaduka ligna ponto,
Salikon sur flaveta sabla bord'.

Jen kie ni naskiĝis pro la sorto,
Plej kara loko, kie, krom ceter',
Troviĝis ter', en kiu ĝis la morto
Ni vidos trajtojn de la tuta ter'.

Jes, elteneblas ĉio en la fronto:
Malsato, frostoj, vundoj kaj dolor'...
Sed tiujn tri betulojn ĉe la fonto
Ne eblas cedi dum ne haltas kor'.

Trad. Aleksandro Mitin (Niĵnij-Novgorodo)

21–27.03.2020

Papavoj

*Grigorij Poŝenjan*² (1922-2005)

Sur Fedjuninaj montetoj – silent',
Sur Malaĥovo-Tumul' – trankvil'.
Kvazaŭ ĉiam estis pac' kaj konsent',
Sed en tero restis bru' de armil'.
Ŝajnas, jam ne plu aŭdiĝas reson':
Multajn jarojn akvo lavis en mar',
Tamen ĵus vi paŝis de la peron',
Vi ne plu kaŝiĝos de papavar'.

REFRENO:

Flamaj floroj, ruĝaj papavoj,
Larma memoro de l' ter',
Ĉu dum sonĝoj al vi venas pafoj,
Ĉu dum sonĝoj al vi venas pafoj,
Ties, kiujn forprenis Etern'?

Sur Sapuno-monto popla florad'.
Supre flugas grua kojn' en aer'.
Kaj ondiĝas en kamparoj ĝis rand'
Papavaro – konscienco de l' ter'.
Ŝajnas, jam ne tiel fortas fascin':
Multajn jarojn brulis flora abund'.
Sed mi tiel volas fali en ĝin,
En papavoj ruĝaj kuŝi sur grund'.

REFRENO

1974

Trad. Aleksandro Mitin (Niĵnij-Novgorodo)

2015-2020

² Komponisto kaj kantisto *Jurij Antonov* faris el tiu poemo kanton, kiun plenumis kaj li mem, kaj pluraj alij kantistoj.

Aleksandr Dolskij (nask. 1932)

Balado pri mankanto³

Mi falis sur minejo post frakaso.
Disbatis la ĉielon tondra bru',
Kaj ĉio, kion lernis mi en klaso,
Forfluis al apuda obustru'.

Amikoj el la roto ekretretis,
Forlasis la linion avangard'.
Sepulta grup' sur ĉaron min ne metis —
Forgesis sur la kampo pro hazard'.

Mi kuŝis kaj pri pafoj ne plu miris,
Jam timigita de milita gust'.
Kaj iu "hans" silente min aliris,
Kaj klinis sin li super mia brust'.

Tuj hieraŭa hitlerjugend-ano
En mia eks-vizaĝ' rekonis sin,
Kaj ploris, timiĝinte ĝis kalkano,
Pri mia aŭ pri sia vivo-fin'.

Sen sperto, sen sufiĉa komprenemo,
Kun oldulecaj pensoj pri la mort',
Balbutis li ĉu preĝon, ĉu blasfemon,
Sed nekonata estis ajna vort'.

Por ne plu vidi velkon de okuloj,
En Germania ter' la malamik',
Li min sepultis, knabo-samaĝulo,
Do kontraŭ morto estis artifik'.

Post tag' denove venis roto nia,
Kaj ĉe vojrandoj kuŝis morta Hans.
Amiko diris: "Aĉjo... same tia!
Sed, ve, ni lin ne trovos. Mankas ŝanc'".

Dekjarojn estas mi en fremda tero.
Mi kutimiĝis jam kun tia sort'.
Jen aŭdas mi infanojn en vespero —
Sed nekonata estas ajna vort'.

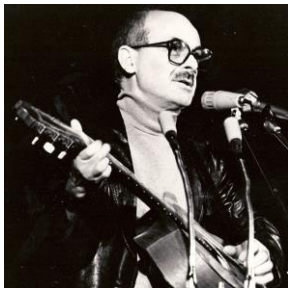
Tradukis Aleksandro Mitin (Niĵnij-Novgorodo)

31.03-05.04.2020

³ Aŭtora kanto.

Bulat Okuĝava (1924-1997)

Kanzono pri infanterio⁴

Al infanterio
Pardonu, se foje ĝin prenas desper'.
Ni ĉiam foriras,
Dum regas plenpove sur Ter' primaver',
Ŝtupar' malfortika,
Ni iras laŭ ĝi sen apog', laŭ hazard',
Nur blankaj salikoj
Nin sekvas per longa fratina rigard'.

Ne kredu klimaton,
Se pluvas obstine kaj kotas la voj'.
Ne kredu soldaton,
Se brave li kantas kaj marŝas kun ĝoj'.

Ne kredu vi trilon
De ĥor' najtingala printempa en kort'.
Ne sentu jubilon,
Ke pacas eterne jam vivo kaj mort'.

Nin tempo instruis:
Ne haltu survoje, ne fuĝu de l' ag'.
La viv' atribuis
Al vir' la meriton ne cedi al plag'.

Ni ĉiam kampiras,
Sed dormi ne lasas nin sola afer':
Ni kien foriras,
Dum regas plenpove sur Ter' primaver'?'
Ni kial foriras,
Dum regas plenpove sur Ter' primaver'?'

Tradukis Tatjana Auderskaja (Odeso)

⁴ Aŭtora kanto

Marina Cvetajeva (1892-1941)

Al Germanio

Ruĝvangas la plej ĉarma vi,
De l' verdaj montoj flor' –
Ho, Germanio!
Germani'!
Ho, Germani'!
Malglor'!

Por sia poŝ' forprenis vi
Duonon de la map'!
Antaŭe – lulfabelis vi,
Nun – iras vi por rab'.

Ĉu kampulinon de Ĉeĥi'
Rigardis vi sen hont',
Kiam per tankoj tretis vi
La kampojn kun rikolt'?

Kaj dum vidad' de agoni'
De tiu ĉi *et*-land'
Kion, Hermano, sentis vi,
Fil' de l' Germana ŝtat'?

Megalmani' obsedis vin!
Blindigis vin!
Forbrul',
Ho, Germani',
Atendas vin,
Vin venĝos,
Frenezul'!

De la pitono savi ja
Sukcesos proda glav'!
Ho, vivu vi, *Moravia*!
Ho, slavu, Bratislav'!

El vitra subterej' via
Rezistu al barbar'!
Bohemia!
Bohemia!
Bohemia!
Nazdar'!⁵

1939

Traduko de Ludmila Novikova (Moskvo)

2017

Prenis...

El la ciklo "Versaĵoj por Ĉeĥio"

*Ĉeĥoj aliradis la germanojn kaj kraĉadis.
(rig. la martajn ĵurnalojn 1939)*

Prenis – tuje kaj kun obstino;
Prenis montojn kun tera sino,
Prenis karbon kun harda ŝtal',
Prenis plumbon kun kvarckristal'.

Prenis kampojn kaj la ĉielon
Prenis herbojn kaj la mielon.
Prenis Nordon kun Okcident',
Prenis Sudon kun Orient'.

Prenis Pragon kaj prenis Tatrojn,
Prenis centron kaj distajn partojn,
Pli terure, ol en infer'! –
Prenis lukton por patra ter'.

Prenis kuglojn kaj prenis brikojn,
Prenis ercojn kaj la amikojn...
Sed se restas en buŝ' saliv' –
Vi batalos por via viv!

la 9a de majo 1939

Traduko de Ludmila Novikova (2020)

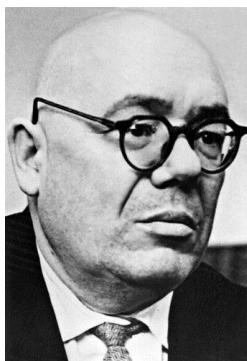
Anna Aĥmatova (1889-1966)

Firmeco

Komprenas ni, kio validas nun pli,
Kaj scias ni, kio nun pasas.
La hor' de firmeco trabatis por ni,
Kaj tiu firmec' nin ne lasas.
Ne timas ni morti sub kugla tavolo,
Ne timas ni resti sen korto, –
Nur vin ni konservos, ruslingva parol',
Vin, granda, plej kara rusvorto.
Ni portos vin pura, libera, rusvort',
Al nepoj transdonos kaj savos de mort'
Por ĉiam!

1942

Tradukis Ludmila Novikova (2014)

Konstantin Gusev (1916-1980)⁶

Aero diafanas en septembro...

Aero diafanas en septembro,
Kribrita per la aranea reto.
Kaj klaras for', kaj donas al la cerbo
Samklaron la bluhela firmamento.

La vivo puras – de l'ĉiel' ĝis koro
De nubo ĝis la blanka muro ĥata.
Kaj nur per la oreca sunpulvoro
Trembrilas postrikolta kampo glata.

Aperis nun pri l'tero tristo plora,
Pri la grenkamp' kun la spikar' tritika,
Pri l'profundaĵoj lagaj, lum' aŭrora ...
Sed kondamnitos l'hordo malamika,
Post kiam venos ties fin' malglora,
Pro la ekstermo de l'aŭtun' unika.

1942

Tradukis Ludmila Novikova

2016

⁶ Al esperantistoj K. Gusev estas konata kiel originala poeto kaj tradukisto de la rusa kaj hispana poezio al Esperanto. Sed li estis ankaŭ ruslingva poeto, kaj ĉi tie estas prezentataj kelkaj liaj ruslingvaj poemoj, esperantigitaj de L. Novikova

Vi spertis ĝojon de la tagoj...

Vi spertis ĝojon de la tagoj,
En kiuj restis en pasint'
vastaĵoj de Patruj' sen plagoj,
nevuso ĉarma de l' edzin'.
Sonadis la kares' lulkanta
kaj rid' infana en orel',
kiam kun ŝtala grinco tanka
avancis vi al certa cel'.
Finiĝis longa voj' milita,
kaj kun ŝlosilo de Berlin'
por Moskvo iam pereinta
kunbatalant' renkontis nin.

1943

Tradukis Ludmila Novikova
2016

Al la filo⁷

Senhelpa kaj sen estonteca klar'
vi en la vivo tiam ekaperis,
kiam en granda malfacila jar'
la lando bataladis kaj suferis.

Patrinoj sen sperthavo pri bebvind'
per tol' kovradis knabojn sur litbenko,
donante al unua sia id'
la nomon, kiu kantis pri la venko.

En norda frosto kreskis vi, etul',
kaj en fenestron tra blizardo hata
rigardis delikate vin betul'
en paro kun malsat' maldelikata.

1948

Traduko de Ludmila Novikova
2016

⁷ La versaĵo estas dediĉita al Viktor Gusev, filo de la poeto

Moskvaj salvoj

Jen Moskvo salutas per paf'
Al la armeo de sav',
Por la tutpopola jubila sent'.
En tondro de l' salva parado
Sur ondoj de l' Moskva radia send'
Tra l' mond' drivas la kanonado.

Ho, kiel en tiu minut'
Fieras ni pro l' Patrolanda fort'!
Jen por la jarcentoj salut',
Pasintaj en la batalada front'.
Al vi, prodoj de nia glori',
Venkintaj la hordojn de ajna land',
Al via preĝeja sonor'
Nun Moskvo respondas per salvpafad'!

Uesten retretas la hord',
Lasante detruojn kun mort'.
Sed jamas la ĝoj' de reŝrap'
Por nia patrujo brulanta.
Atakas l' armeo de sav' –
Esper' de l' popolo multkvanta.

Ne tenos ĝin la invadul'
Per ŝtal', nek per iu alia bar'.
Frakasu ni lin ĝis plennul'!
Por sonu la ĝoj' per radi-ondar',
Por flugu la ĝoj' al lontan',
Al foraj Danio, Pollando,
En kiuj al trema membran'
Sin premas la kaŝrezistanto,
Kaptante la vortojn sur benk'
Per ondoserĉil' verniera...
Por firmu la kredo pri venk'
de la patrolando libera!
Kaj sekvos ordona seri',
Kaj nova post ĝi kanonada son':
Persistu! Ja Moskvo kun vi!
Akiru liberon per venka kron'!

Jen Moskvo salutas per paf'
Al la armeo de sav',
Por la tutpopola jubila sent'.
En tondro de l' salva parado
Sur ondoj de l' Moskva radia send'
Tra l' mond' drivas la kanonado.

1943

Traduko de Ludmila Novikova

2020

Robert Roĝdestvenskij (1932-1994)

Multas ni

Multas – homoj – ni en nia mondo.
Pense rompas kapon la geni':
en ĉi vivo, en la viva rondo
nun freneze plimultiĝis ni!

Batas la eksplod' demografia,
kaj rompiĝas mara bord-lini'.
Urboj ŝvelas, kvazaŭ puso fia.
Tre multegas, tro multegas ni!

Multas ni. (Saĝulo laŭdas bombon.)
Multas ni. (Ondaron tranĉas ŝip'.)
Multas!.. Tamen certe homa nombro
ne sufiĉos por milit-disip'.

Tradukis Valentin Melnikov

Laciĝo

La teron venis laco, neevitebla sufer'!..
Laciĝis naski soldatojn patrinaj de nia ter'!
Laciĝis ludkarte aŭguri, esperi en vana mistik'...
Bataluniformon kudri laciĝis vestofabrik'!
Al morta batalo flugi laciĝis potenca jet'!
Portadi tankojn surdorse laciĝis arbara vojet'!..
Laciĝo planedon katenas, sed mankas temp' por ripoz'.
Eĉ maro apenaŭ tenas militajn ŝipojn dum kroz'.
Saporon de fera plago ne povas ĝi senti plu,
kaj kaŝi la submarinojn profunde en akva blu'!..
Laciĝis pro tondroj ĉielo, la tero nun lacas ĝis sven' —
anstataŭ urboj — nur celoj situas sur ĝia eben'!..
Dum tiuj longaj jarmiloj eĉ stulta severa metal'
laciĝis esti armiloj por bruska senfina batal'!

Tradukis Valentin Melnikov

(Presita en «Paco», n-ro 6, 1988)

El la poemo «210 paŝoj»

La paco

Fortegaj prodoj vivas sur la Ter'.
Senĉese de mateno ĝis vesper',
somere, vintre, tage kaj dum nokt'
ni portas ŝarĝon, pezan kiel rok'...
Trenante, lace portas ni sur dorsoj
la ŝarĝon de kvereloj kaj rimorsoj,
de longaj frostoj kaj esperoj vantaj,
de amikecoj fluaj kaj konstantaj,
de forpasintaj jaroj aventurojn,
de ies man' kaj lipoj mildajn spurojn...
Do tiel ĉi. Sed ne pri tio temas!
Kutima ŝarĝo nin ne forte premas...
Krom tiu ŝarĝo, vere nur imaga,
ni portas pezon de danĝero plaga.
Po dudek tunojn portas ĉiuj ni!..
Ĉu vi ne scias fakton tiun ĉi?
Por vi agrablas vivo sen sufer'.
Sed intertempe sur malgranda Ter'
preparis oni tian municion –
pri ĝia kvant' eĉ di' ne havas scion!..

La bomboj dume dormas en trankvil'.
Kaj ŝajnas, ke ne estus eĉ util'
pri bomboj rememori kaj rezoni...
Sed se kolektus kaj dividus oni
la ekplodajon el iliaj sinoj
al ĉiuj homoj – viroj kaj virinoj,
al junaj, sanaj, al kadukaj, blindaj,
kovardaj, laboremaj kaj glorindaj,
al ĉiuj vivaj en la mondo vasta –
de l' tag' unua ĝis la tago lasta,
loĝantaj en fumoza urba ret',
zorgantaj pri ĝardenoj en kviet',
egale! – do laŭ tiu ĉi kalkul'
po dudek tunojn havus ĉiu ul'!
Jen vivas ni. Kaj ĉiu el amas'
po dudek tunojn portas por okaz'...
Gastame ridas junulino ĉarma.
Sopiras fraŭlo en loĝej' malvarma.
Jen vipas lagon fiŝkaptist' senlace.
Maristo en drinkejo dormas pace.
Pilot' zumkantas en ĉiela blu'.
Po dudek tunojn ĉiuj portas plu!..
Eterne valsas la baletistin'.
Potencaj prodoj! Mi estimas vin...
Ĉasisto iras tra l' arbaro densa.
Rigardas fajron la ŝerif' senpensa.

Studento super libro gratas nukon.
La dommastrino bakas poman kukon.
Ruladas baritono belmotive.
Po dudek tunojn portas ni dumvive!..
Sportisto tremas, sed ne pro timem' –
ĉu povos salti li sub tia prem'?!..
Oldulo portas panon el vendej'
en sako. Kaj tornistro peza plej
per dudek tunoj ŝarĝas la oldulon.
Kaj laco nebuligas la okulojn.
Neniun ja preteras tiu doz'!..
Funkcias akuŝejo sen ripoz'.
Por ĉiu ĵus naskita bebo eta
jam dudektuna ŝarĝo estas preta.
Sur feblaj ŝultroj – dudek tunoj pendas!
Pro tio ĉiuj beboj plore plendas...

...Tra vivtumulto, rido kaj dolor'
ni tiun pezon portas kun fervor'.
Sur ŝultroj, ĝiboj ni trenadas lante
ĝin kiel sklavoj, tute ne povante
enfosi aŭ dronigi la minacon,
al malamik' proponi fi-donacon...
Sed – diablo prenu ĝin! – ĉi tiu prem'
kreita estas de la homoj mem!
Malica inventaĵ' de sciencistoj,
notita orde en sekretaj listoj,
celita jam – al ĉiu – dudektun'!..
Nu kiel? Ĉu esperas vi ĝis nun
tergobon savi de inferkoŝmar'?..
Survoje, etendita kiel bar',
petante tremas mano de infan'.
Abundas bomboj. Tute mankas pan'.
Turmentas mondon eksplodaj-abund'.
La tero krie ĝemas el profund'!
Ĝi, ŝajne, volas perdi la memoron.
Pro siaj prodoj sentas ĝi hororon!..
Po dudek tunojn⁸ portas nuna gent'.
Sed kiom – post jardeko? Post jarcent'?'
Do se eĉ sen milito, sen eksplodoj...
Ĉu tio estas voj'?! – respondu, prodoj!..
...Kaj nokto nin ĉirkaŭas per malhel'.
Senfunda, kvazaŭ arsenala kel'.

Tradukis Valentin Melnikov

⁸ *Rimarko de la tradukinto:* en la originalo temis pri po 15 tunoj. Dum jardeko, pasinta inter aperoj de la originalo kaj de la traduko, la kvanto de armiloj sur Tero, bedaŭrinde, plu kreskis. Tial mi konscie uzis alian ciferon...

Mihail Isakovskij (1900-1973)

Faŝistoj forbruligis ĥaton⁹

Faŝistoj forbruligis ĥaton
Kun tuta lia famili’.
Nun kien iru la soldato,
Al kiu portu l’ plagon li’?

Ekiris la soldato sombra
Al la duvoja kruciĝej’,
Kaj trovis li holmeton tomban
Per herb’ kaŝita en tombej’.

Jen staras li ĉe l’ tomba ŝtono,
Disŝiras bruston kor-palpit’.
Eldiris li: “Renkontu, Tonjo,
Heroon-edzon post milit’.

Preparu tablon por la gasto
En tradicio de festen’ –
Al vi veturis mi kun hasto
Por festi tagon de l’ reven’...”

Li ne ricevis la respondon
Kaj kisojn ne ricevis li,
Nur la somera vent’ la tombon
Karesis per aera stri’.

Elspiris li ĝemplenan sonon,
Malligis sakon de soldat’
Kaj metis sur la tomban ŝtonon
Botelon da amara brand’.

“Min ne riproĉu, Tonjo, vane,
Ke mi soltrinkos brandon tuj:
Deziris trinki mi por sano,
Sed trinkos el funebra uj’.

Kunvenos amatin’-amato,
Sed ne kunigos sorto nin...”
Kaj trinkis brandon la soldato
Miksitan kun sopir-toksin’.

Li trinkis brandon tre amaran,
Dirante per anima kri:
“Al vi mi iris dum kvar jaroj,
Kvin landojn liberigis mi...”

Li trinkis brandon, senebriis,
Nur fluis larmoj sen deten’,
Kaj sur la brust’ soldata brilis
Medal’ pro l’ Budapeŝto-pren’.

1945

Tradukis Ludmila Novikova (2020)

⁹ En 1947 *Matvej Blanter* komponis por la teksto muzikon, kiel kanto ĝi treege populariĝis post koncerta plenumo far *Mark Bernes*

En bosko apud la fronto¹⁰

De la betuloj sen susur'
Faladas foliar'.
La valson "La Aŭtuna sonĝo"
Ekaŭdis soldatar'.
Aspiras plende harmonik',
Kaj kvazaŭ en la dorm'
Soldatoj sonĝas pri pasint',
Pri tempo, kiu – for.

Sub sono de ĉi tiu vals'
Ni dancis kun knabin'.
Dum melodi' de tiu vals'
Min kisis amatin',
Kaj kaptis brilon de l' rigard'
Sub son' de l' melodi'.
Kaj koro tristis dum forest'
De kara amatin'.

Kaj nun denove sonas ĝi
En bosko apud front'.
Kaj ĉiu pensas en silent'
Pri la pasinta vort'.
Kaj memorigas batalant'
Pri la printempa hor'.
Komprenas, – gvidas tra l' milit'
Nin voj' al la renkont'.

Kaj bril' kaj ĝoj' de l'renkontiĝ'
Prilumu dum milit',
Se oni entombigos nin,
Nur foje en la viv'.
Sed morto en la flam' kaj fum'
Nin ne timigu pli,
Kaj kion sort' aŭguris nin,
Plenumu sen hezit'.

Hej, do, amikoj — nia vic',
Kaj estu forta ŝtal'!
Ne timu dum batal' la kor',
Ne tremu mia man'!
Jen venis hor', jam venis vic',
Rapidu, batalant'!
Por la estinta nia viv',
Por vivo en morgaŭ'!

De la betuloj sen susur'
Faladas foliar'.
La valson "La Aŭtuna sonĝo"
Ekaŭdis soldatar'.
Aspiras plende harmonik',
Kaj kvazaŭ en la dorm'
Soldatoj sonĝas pri pasint',
Pri tempo, kiu – for.

1942

Tradukis B. Zozulja, 2010

¹⁰ En 1943 kun la muziko de *V. Matiasoviĉ kaj M. Blanter* la poemo fariĝis kanto

*Lev Oŝanin*¹¹ (1912-1996)

Eh, la vojoj...

Hej, la vojoj... Polvo, nebul',
Kaj malvarm', alarmoj, seka herbo nur.
Vi ne scias pri sia sort',
Ĉu flugilojn rompos en la stepo mort'.

Refreno:
Polvas vojo sub la botoj en kampoj, en stepoj...
Kaj fajregas ĉie tero, fajfadas la kugl'.

Hej, la vojoj... Polvo, nebul',
Kaj malvarm', alarmoj, seka herbo nur.
Pafo sonas, korvo flugas.
La amik' en herbo morta kuŝas jam.

Refreno:
Kaj la vojo plue kuras, polvadas, nebulas,
Kaj la tero ĉie fumas, la ter' de fremdland'...

Eh, la vojoj... Polvo, nebul'.
La malvarm', alarmoj, seka lolo nur.
Pin-arbaro, frua maten',
Ĉe la dom' gepatra panjo en atend'.

Refreno:
Dum senfina voj' milita en kampoj ni pasas,
Kaj rigardas niajn dorsojn okuloj de l' am'.

Eh, la vojoj... Polvo, nebul'.
La malvarm', alarmoj, seka lolo nur.
Tempo pasas, kara amik,
Sed militajn vojojn ne forgesos ni.

Refreno:
Hej, la vojoj... Polvo, nebul',
La malvarm', alarmoj, seka herbo nur.

1945

Tradukis Boris Zozulja

¹¹ La versoj de la komenco estis kantoteksto, verkita paralele kun la muziko. La aŭtoro de *la muziko* estas *Anatolij Novikov*.

Poezio, tradukita el Esperanto al la rusa

Kolomano Kalocsay (1891-1976)

Sub Moskvo

La gotojn portis ega fortostreĉo
sub Moskvon, kaj, jubile pri l'
atingoj,
ili sin puŝis plu en duonringoj,
por rabi tiun urbon per sieĝo.
Sed ilin juĝis historia leĝo:
rompiĝis honte la orgojlaj svingoj,
kaj kuŝas nun centmiloj da vikingoj
anakronismaj sub la dika neĝo.

Stultulojn trompis kolportitaj
ŝajnoj,
kaj ili klaĉis, ke en ses semajnoj
sterniĝos sur la ter' la landgiganto,
enmarŝos Moskvon Pli-ol-
Napoleono...
Kaj jen, montriĝis la
mondkonkeranto
azeno en la felo de leono.

1942

*El la versaro «Tra la ŝtormo»
(1939-1945)*

Кальман Калочай

Под Москвой

Сам дьявол гнал к Москве безумных
готов.
В восторге от всех прежних достижений,
Они стремились с зудом нетерпенья
взять в клещи и разграбить этот город.
Но суд истории пресёк их гонор,
позорный приговор дав их набегам:
сто тысяч викингов лежат под снегом,
не слышен больше их гортанный говор.

Амбиции свели с ума всю свору,
бахвалились они, что очень скоро
к ногам их ляжет русская порфира,
войдёт в Москву соперник Бонапарта...
Но вот все видят: покоритель мира –
осёл, надевший шкуру леопарда.

1942

*Перевод с эсперанто Людмилы
Новиковой 2016*

Rusigis Ludmila Novikova

Ili batalis kontraŭ nazioj en la 2-a mondmilito

*Ĉefkompilinto Anatolo Sidorov
(Sankt-Peterburgo, 2020)*¹²

La ideo memorigi esperantistojn en la kontraŭfaŝisma agado ne estas nova. Naciaj Esperanto-Asocioj iniciatis ĝin ankoraŭ en la pasinta jarcento. Jen estas kelkaj ekzemploj:

Jonkov, Nenko. *La partopreno de la bulgaraj esperantistoj en la kontraŭfaŝisma batalo* // *Bulgara Esperantisto*, 1974, N 9, p.5.

En la sekva kajero de la gazeto aperis listo de 227 esperantistoj bulgaraj, kiuj pereis kiel partizanoj aŭ mortis en malliberejo:

Bulgara Esperantisto, 1974, N 10/11; 1984, n-roj 11 kaj 12.

Vokoun, Franjo k.a., red., *Honore al ili. Memolibro pri falintaj esperantistoj 1941-1945*. Zagreb, 1976.

La plej ampleksa verko pri la persekutoj kontraŭ Esperanto estas studo de Ulrich Lins *La danĝera lingvo*. UEA, Rotterdam, 2016, 375 p.

Ĉi-sube ni publikigas la liston de esperantistoj de Sovetunio, partoprenintaj la militon kontraŭ nazia Germanio, kies nomojn kaj vivindikojn ni sukcesis ekkoni.

Andrejev, Nikolaj Dmitrijeviĉ
(16.02.1920, Petrogrado, — 15.11.1997, Sankt-Peterburgo). Sciencisto-filologo. Aŭtoro de ĉ. deko de verkitaĵoj kaj de li redaktitaj sciencaj verkoj.

En 1938-41 studas en fizika-mekanika fakultato de Leningrada Ŝtata Universitato, sed ne finis ĝin pro la milito. Dum la 2-a mondmilito defendis Leningradon en artileria kanonaro. En 1942 ricevis medalon *Pro defendo de Leningrado*. Post la milito Andrejev ricevis ordenon de *La Ruĝa Stelo* kaj medalon *Pro la venko kontraŭ Germanio dum la Patrolanda milito 1941-1945*.

En 1946-48 studas en fizika fakultato de LŜU, sed denove ne finis ĝin. En 1949-52 Andrejev laboras en Scienca Gorkij-Biblioteko ĉe LŜU. En 1952 kiel eksterulo finis filologian fakultaton de LŜU kaj laboras en Ŝtata Publika Biblioteko kiel redaktoro-fakulo. Laŭ informo de Ruslanda Nacia Biblioteko Andrejev posedis 20

¹² La aŭtoro de ĉiuj artikoloj, krom aparte subskribitaj, estas A. Sidorov.

lingvojn de Eŭropo kaj Sud-Orienta Azio, kio permesis al li kompletigi fakojn de eksterlandaj literaturoj. En 1954 Andrejev ekŝiĝis el la Biblioteko. Ekde 1955 Andrejev laboras kiel docento de Orienta fakultato de LŜU. Laŭ lia iniciato en la Universitato estis fonditaj fakoj de vjetnama kaj indonezia filologioj.

En 1957 Andrejev ricevis medalon *Je la memoro okaze de la 250-jariĝo de Leningrado*. Samjare estis eldonita lernolibro de Esperanto en 95000 ekz., kiu tre rapide disvastiĝis tra la tuta Sovetio. La fakto estis rimarkita en diplomatia legacio de Sovetio en Usono kiel montrado de la “kreskanta intereso al Esperanto en Soveta Unio”.

En 1958-65 Andrejev dediĉis sin al la ideo de maŝina tradukado. Rezulte en 1965 aperis *Statistika-kombinatorika simulado de lingvoj*.

Andrejev partoprenis en lingvistikaj kongresoj: X Bukareŝto (1967), XI Bolonjo (1972), XIV Berlino (1987).

En 1996 Andrejev pro emeritiĝo ekŝiĝis el la Instituto de lingvistikaj esploroj de Rusia Scienca Akademio.

Andrejev mortis en Peterburgo kaj estis enterigita en Smolenska tombejo.

Andrejev kun la edzino Lidia Dmitrijevna Kisil' konatiĝis dum la milito.

Astafjev, Pjotr Jefimoviĉ (07.07.1897, Samara, — 23.01.1987). Ĵurnalisto, pedagogo, Esperanto-poeto, tradukisto. Esperantisto ekde 1914. En 1921 en Esperanto-kolekto *Vortoj kaj Makuloj* aperis unua verso de Astafjev *La Nova Babilono*. Astafjev estas la unua organizinto de Esperantorondetoj en Samara en 1925: ĉe Maslennikov-fervojkulbo. Astafjev laboris kiel teknika redaktoro en ĵurnalo de *Golos svjazista* (Voĉo de komunikisto), en 1925-33 laboris kiel teknika laboristo en la ĵurnalo *Voljskaja Kommuna* (Volgia Komunumo). Astafjev estis arestita la 14.10.1930, kondamnita la 28.10.1930 kaj liberigita, rehabilitita en 1967. En 1936 Astafjev plene dediĉis sin al la pedagogia laboro (komence en Smiŝlajevka apud Kujbiŝev, poste, reveninte en fino de la 1945 el la armeo, en Kirovskij regiono de Kujbiŝev). Post emeritiĝo en 1957 Astafjev plene dediĉis sin al tradukado: el la rusa al Esperanto kaj el Esperanto al la rusa. Aperis liaj tradukoj de Aleksandr Puŝkin kaj Vladimir Majakovskij.

Pri li:

Astafjev P. *Mia esperantista biografio // REGo*, 2017/4-5(101-102), p. 24-25.

Bokarjov¹³, Jevgenij Aleksejeviĉ (25.02.1904, vil. Srednegorlik, gub. Stavropola, — 11.03.1971, Moskvo). Esperantistiĝis en la 1918, rusa lingvisto,

¹³ Ofte renkonteblas transliterigo *Bokarev*, kiu nekorekte reflektas prononcon de la nomo.

profesoro, fakulo pri kaŭkazaj lingvoj, dum la tuta sia scienca agado okupiĝis pri interlingvistikaj problemoj, pri esperantologio; aŭtoro de *Rusa-Esperanta vortaro* (1966) kaj *Esperanta-Rusa vortaro* (1974, 1982).

Bokarjov naskiĝis en la familio de vilaĝa instruisto. La gepatroj loĝis en Dagestano, do estas tute nature, ke li iĝis renoma fakulo pri nordkaŭkaziaj lingvoj, doktoro de filologiaj sciencoj. Sed eble ankaŭ la fama dagestana multlingveco, ĉe kiu loĝantoj de najbaraj vilaĝetoj parolis malsamajn lingvojn, igis lin frue pensi pri la problemoj de komunikado inter diverslingvuloj. Jam en la 14-jara aĝo Jevgenij Bokarjov komencis okupiĝi pri Esperanto kaj restis konvinkita esperantisto ĝis la lasta spiro.

Fininte la lernejon, li studentiĝis en la lingvistika fakultato de Rostova Universitato. Tie la juna Bokarjov rimarkeble aktivis, gvidante plurajn Esperanto-rondetojn kaj eldonante murgazetojn. Li estis delegito de la 2-a (1925) kaj 3-a (1926) SEU-

Kongresoj, poste membro de ties Centra Komitato. Kiel profesia lingvisto, Bokarjov partoprenis polemikon en la revuo *Izvestija C. K. SESR*, kuraĝe oponante la aŭtoritatan ideologon de SEU Efim Spiridoviĉ.

La reprezaliojn kontraŭ esperantistoj Bokarjov bonŝance evitis. Fininte la universitaton, li laboris en Norda Kaŭkazio, poste en Leningrado. Kiam komenciĝis la 2-a mondmilito, Bokarjov aliĝis kiel volontulo al defendantoj de Leningrado dum la blokado. Tie li estis grave vundita kaj enhospitaligita. Post la resaniĝo Bokarjov rajtis reveni al la scienca laboro, sed preferis daŭrigi la militservadon. Post la milito Bokarjov revenis en Leningradon en rango de majoro, kun multaj medaloj kaj ordeno. Ekde 1953 Bokarjov eklaboris en Moskvo, en la Instituto de Lingvoscienco, kie ĝis sia morto li estris la sektoron de kaŭkaziaj lingvoj.

Kiam meze de la 50-aj jaroj reaperis ebleco de Esperanto-agado, Bokarjov iĝis centra figuro de la renaskiĝaj procezoj. Li estis inter la unuaj, restarigintaj kontaktojn kun eksterlandaj esperantistoj. En 1956 profesoro Bokarjov publikigis (kun O. S. Aĥmanova) brilan studon *Internacia helpa lingvo kiel lingvistika problemo* en la plej grava landa fakrevuo *Voprosi jazikoznanija*; en sia instituto Bokarjov organizis sciencan sesion pri la problemo de internacia lingvo. Samjare estis provo restarigi SEU, la refonda kunveno elektis Bokarjov-on prezidanto. Sed la provon fiaskigis oficialaj instancoj, Bokarjov ricevis partian riproĉon.

Tamen li ne mallevis la manojn kaj daŭrigis la Esperanto-aktivadon. En 1957, prepare al la tutmonda junulara festivalo en Moskvo, Bokarjov iniciatis organizon de Esperanto-rondeto, tiel kontribuante al apero de la unua postpaŭza Esperanto-generacio. En 1959 profesoro Bokarjov aktive partoprenis celebradon de la 100-jara jubileo de Zamenhof, en *Memorlibro pri la Zamenhof-jaro* aperis lia artikolo «Esperanto, la lingva kreaĵo de Zamenhof».

En la sama periodo Bokarjov kaj aliaj veteranoj insiste klopodis pri atribuo de iaj oficialaj kadroj al la reviviĝanta kaj vastiĝanta Esperanto-movado. Rezulte de leteroj kaj vizitoj al oficialuloj aperis paliativa solvo: en 1962 ĉe Unio de societoj de amikeco kun eksterlando estis kreita la Komisiono pri internaciaj ligoj de

sovetiaj esperantistoj. Prezidanto de la Komisiono iĝis profesoro Bokarjov, sur tiu posteno li restis ĝis la vivofino. La Komisiono ludis tiutempe gravan rolon en renaskiĝo de internaciaj kontaktoj kaj en reapero de Esperanto-eldonaĵoj. Speciale menciindas la almanako *Por la paco* kaj sovetiaj numeroj de *Paco*, inter kies kontribuaĵoj ne mankis tiuj de Bokarjov mem. En la 48-a UK en Sofio (1963) li gvidis grandan grupon de sovetiaj esperantistoj, kiu signis revenon de sovetanoj sur la mondan Esperanto-arenon. Poste li gvidis delegitarojn al UK-oj en Hago (1964), Budapeŝto (1966) kaj Vieno (1970). Liaj dumkongresaj sciencaj prelegoj ĉiam altiris grandan atenton. En 1963 profesoro Bokarjov estis elektita membro de la Akademio de Esperanto.

Laŭ iniciato de Bokarjov en la Instituto de Lingvoscienco fondiĝis kaj sub lia gvido sukcese funkciis sekcio de interlingvistiko, dum kies kunsidoj oni science diskutis esperantologiajn problemojn kaj kritike taksis novajn planlingvajn projektojn. La konvinko de Bokarjov pri supereco de Esperanto kompare kun ĝiaj rivaloj estis ne spekulativa, sed bazita sur konkreta scio: li praktike scipovis aliajn planlingvojn – Volapük, Ido, Occidental, Interlingua.

Bokarjov konstante defendis Esperanton en sciencaj rondoj kaj antaŭ vasta publiko. En 1968 aperis la libro de Elmar Svadost *Kiel ekestos universala lingvo?* – studo grava interlingvistike, sed kontraŭ-Esperanta. Profesoro Bokarjov, estante respondeca redaktoro de la libro, sukcesis mildigi plurajn tro akrajn vortumojn de la aŭtoro, kaj la ĝeneralan malkonsenton kun ties pozicio esprimis en la redaktora antaŭparolo. Samjare en *Literaturnaja gazeta* (Literatura ĵurnalo) Bokarjov publikigis (kun akademiano Aksel Berg kaj profesoro David Armand) artikolon «64 lingvoj... kaj ankoraŭ unu» kun pledo por uzo de neŭtrala planlingvo en la sfero de scienc-teknika informado.

Malgraŭ sia streĉa okupateco, la profesoro regule partoprenis kunvenojn de Moskva Internacia Esperanto-klubo, volonte prelegis pri esperantologiaj temoj aŭ rakontis pri vizititaj de li Esperanto-aranĝoj eksterlande. Li estis homo ege modesta, helpopreta, kreanta ĉirkaŭ si etoson de trankvila laboremo. Estante la plej altranga esperantisto de la lando, Bokarjov neniam kriis aŭ orgojlis, tio kontraŭus lian internan delikatecon. Estimo de la esperantistaro al li estis profunda kaj reciproka. En 1962 estis elektita al AdE, kaj resis akademiano ĝis la morto.

La 11-an de marto 1971 pro subita koratako Bokarjov mortis – kiel vera esperantisto, ĉe la skribotablo, pridiskutante kun eldoneja redaktoro lastajn korektojn en la Esperanto-rusa vortaro. Tio estis legendeca morto – enviinda fino de la glora vivo.

Pro siaj dummitaj heroaĵoj Bokarjov estis omaĝita per medaloj kaj Ordeno de *La Ruĝa Stelo* (la 12.06.1944) kaj pro la lingvistikaj studoj ricevis Ordenon de *La Ruĝa Standardo* (la 27.03.1954).

Bibliografio:

Bokarjov E. A. *Rusa-Esperanta vortaro*, 1966, 536 p., 50.000 ekz.;

Bokarev E. *La internacia lingvosituacio kaj eblecoj de raciigo* // *Der Esperantist*, 1967/15, p.7-10;

Bokarev E. A. *Esperanto – la lingva kreaĵo de Zamenhof* // *Der Esperantist*, 1974/65-66 (3-4), p.28-30;

Bokarjov E. A. *Esperanta-Rusa vortaro*, 1974, 488 p., 40 000 ekz.; 2-a reeldono 1982, 100 000 ekz.;

Русско-эсперантский словарь. Под ред. Е.Бокарева. Переизд. Душанбе, 1984, 536 с.;

Бокарев Е.А. *Проекты международных искусственных языков (1925-1970)*. (Projektoj de internaciaj artefaritaj lingvoj) // *Interlinguistica Tartuensis*. Vol. IV, Tartu, 1987, p.147-159;

Русско-эсперантский словарь. Под ред. Е.Бокарева; Послесл. Ф.Шукуров. Душанбе, 1989, 544 с., 50 000 экз.;

Бокарев Е.А. *Эсперанто-русский словарь. Esperanta-rusa vortaro*. 2002, 308 p.; reviziita kaj kompletigita fare de Jurij Finkel (Uljanovsk) kaj Igor Galičskij (Severodvinsk).

Pri li:

Logvin A. *Memore al E. A. Bokarev* // *Der Esperantist*, 1971, № 47;

Arolovič V. *Eŭgeno Bokarjov – flagportanto de renaskiĝo*. Okaze de la 100-jara jubileo // *SkK*, 2004/2(52), p.2-4;

Arolovič V. *Falgportanto de renaskiĝo*. Okaze de la 100-jara jubileo // *REGo*, 2004/1(20), p.1-2;

Bokarjova A. *Sciencisto, esperantisto, patro: Eŭgeno Bokarjov*. Moskvo, 2010, 144 p.; *NDK*, p.40-41.

Danovskij, Nikolaj Faddejevič (10.12.1905, Odeso, — 02.05.1988, Riga). Inĝeniero. Docento en aviada Ĵukovskij-Akademio, supera scienca redaktoro en la eldonejo Granda Sovetia Enciklopedio. Esperantistiĝis en la 1925. Patroprenis en la 2-a mondmilito. Li posedis ordenon de la *Patrolanda Milito*. Konata elstara lingvoscianto, poeto, tradukisto kaj ĵurnalisto. Li verkis multegajn artikolojn en- kaj pri Esperanto, abunde tradukis, instruis, redaktis, gvidis korespondan kurson por tradukistoj. Li estis vicprezidanto de TEĴA kaj grave kontribuis por *Internacia Ĵurnalisto*. Kunredaktoro de *Amikeco* kaj de sovetiaj kajeroj de *Paco*. Kunlaboris en *Internacia Ĵurnalisto*, *Paco*, *Sezonoj*, *Unuiĝo* k.a. Dum sia loĝado en Moskvo kelkjure gvidis tradukistan Esperanto-rondeton. En Esperanto-tendaroj li same okupiĝis pri esperantistoj-tradukemuloj. Danovskij produktis ŝajne senfinan vicon da artikoloj, eseoj, tradukoj de ŝtataj dokumentoj kaj beletraĵoj kaj Esperanto-versiojn de kvar filmoj.

Bibliografio:

Ŝoloĥov M. *La sorto de homo*. Tr. N. Danovskij, A. Agosti. Moskvo, 1965, 40 p.;

Lavrenev B. *La kvardekunua*. Tr. N. Danovskij, 1972;

Дановский Н. Ф. *Вводное слово в искусство перевода*. (Enkonduka vorto en la arton traduki), Riga, 1985, 132 p.; en 1986 reeldonita en Litovio;

Meditoj (1990, publikigita postmorte);

Lermontov M. *Princidino Mary*. El la rusa tr. N. Danovskij. Jekaterinburg:

Ruslanda Esperantisto, 1996, 72 p., 400 ekz.;

Pri li:

Korotkevič G. *Poeto, entuziasto, esperantisto* // *Sovetia Esperantisto*, 1989/7(8), p.1.

Edelštejn, Vladimir Aleksandrovič (18.11.1920, Ĥarkov — 12.12.2010, Moskvo). Esperantistiĝis en la 1988. Moskva esperantisto-sciencisto. Finis

Moskvan Ŝtatan Universitaton, profesie estis instruisto de matematiko. Veterano de la 2-a mondmilito. En Moskvo konstante loĝis ekde la 1954-a. Provis esperantistiĝi ankoraŭ en 1938, sed komenciĝintaj reprezalioj kontraŭ esperantistoj malhelpis. La dua – kaj sukcesa – provo okazis en 1987, kiam li finis kurson de A. Gonĉarov. Edelŝtejn en la Esperanto-klubo *Lev Tolstoj* komencas provi esperantigi poemojn, kaj poste ankaŭ verkis originale. Dum kelkaj jaroj estis tre aktiva kontribuanto al laboro de MLEK. Liaj tradukoj kaj originalaĵoj aperadis en *Cerbe kaj Kore*. Edelŝtejn forpasis komatrestante en la Sklifosovskij-kliniko kaŭze de la aŭtoakcidento.

Bibliografio:

Puŝkin A. *Boris Godunov*. Dramo. Tr. el la rusa V.Edelŝtejn. M.: *Impeto*, 2005, 112 p., 300 ekz.;

Edelŝtejn V. El A.S. Puŝkin. *Poeto*; el A.S.Puŝkin. *Botisto* // Moskvaj sonoriloj, v.p.115-116;

Edelŝtejn V. *Kanto pri falko*. Elektitaj tradukoj. Moskvo: *Impeto*, 2010, 80 p.;

Edelŝtejn V. *Io pri mi* // *REGo*, 2010/5(60), p.22-24.

Erjuĥin (ruse: Ерюхин), **Aleksandr Prokopjeviĉ** (1901, vil. Ĥolmogori, gub. Arĥangelska, – 1959, Arĥangelsko). Ĵurnalista. Naskiĝis en mezriĉa familio. En 1914 Erjuĥin translokiĝis al sia frato en Arĥangelsko. Dum la Intercivitana milito Erjuĥin dum tri monatoj miliservis en Blanka armeo. En 1921-24 Erjuĥin miliservis en Ruĝa armeo en Tifliso. Post ekziĝo el la armeo revenis Arĥangelskon kaj komencis labori en PTT-servo kiel telegrafisto.

En 1925 kaj en 1926 li fondis Esperanto-rondeton ĉe la PTT-ejo. Laŭ SAT-Adresaro en 1928 Erjuĥin interesiĝis pri ekonomiko kaj politiko. En 1929 Erjuĥin gvidas Nordan filion de SEU. Membro de CK de SEU (1931).

En 1926-29 Erjuĥin laboris librotenisto en ŝparkaso. En 1929 Erjuĥin edziĝis al lernatino de li gvidata Esperanto-kurso Ludmila Vojcickaja kaj aperis Esperanto-familio. En 1929 Erjuĥin estas vicestro pri internacia informado ĉe la ĵurnalo *Pravda Severa* (Vero de Nordo). Ĉe la ĵurnalo Erjuĥin fondis PEK-centron, kiu havis abundan internacian korespondadon. Rezulte laŭ multjara PEK-laboro en 1932 aperis lia verko broŝurforma.

En 1934 en sia *Raporto de SEU al la XVII Tutunia Kongreso de Komunista Laborista partio* estis menciita ĵurnalo *Pravda Severa* kiu dum 6 monatoj de 1933 aperigis ĉ. 70 da leteroj de internaciaj korespondantoj. La Arĥangelska PEK-centro funkciis ĝis 1937.

Erjuĥin estis arestita en la 1937 pro sia abunda internacia Esperanto-korespondado. En la protokolo de la 30.05.1937 estas akuzo “pro ligo kun faŝismaj-troĉkiismaj rondoj en eksterlando”, ankaŭ oni forprenis 22 Esperanto-leterojn. La 02.12.1937 li estis kondamnita al 6 jaroj da punlaboroj, sed la 08.12.1938 la Supera Kortumo de Sovetio reesploris la juĝaferon kaj malseverigis la verdikton ĝis 3 jaroj. La 28.03.1939 Erjuĥin ricevis liberon. Post la liberiĝo Erjuĥin laboris en ĵurnaleto *Lesnik Severa* (Arbaristo Norda). Dum la 2-a mondmilito Erjuĥin militiservis en Norda fronto. Post la milito Erjuĥin denove laboris ĵurnalista en ĵurnaloj *Pravda Severa* (Norda Vero) kaj *Lesnik Severa* en

Arĥangelsk ankaŭ fondis Esperanto-rondetojn ĉe Domo de pioniroj, ĉe Pedagogia Instituto kaj ŝip-ripar-uzino *Krasnaja kuznica* (Ruĝa forĝejo).

Erjuĥin-familio: edzino Ludmila Vladimirovna Erjuĥina (nask. Vojceickaja) (1910-1994), du filoj: Valentin (1931), Viktor (1935); du fratoj Boris kaj Vasilij Erjuĥin estis kolhozianoj en vilaĝo Holmogori.

Bibliografio:

Jarlibro. Parizo-Lejpsiko-Moskvo: SAT, 1928;

Sennaciulo, 1929, № 261;

Ерjухин А. *Север в переключке с зарубежными пролетариями*, Архангельск, 1932. (Nordo en dialogo kun eksterlandaj proletoj);

Pri li:

EdE, p. 122;

Honfan. *Nova etapo de Ĉina Esperanto-Movado // Esperanto*, 1958/3(628), p.48;

Responda letero de Sekureca servo N 18/C-1577, de la 10.01.1991;

Степанов Н. *Судьба эсперантиста // Правда Севера*, 27.09.1990;

Ерjухин В. *Эсперанто? Запретить! // Правда Севера*, 14.07.1991;

Сидоров А. *Ерjухин А. П. (1901-1959) // Конкордо*, 1997/33, p.2.

Fiŝbejn, Lev Grigorjeviĉ (01.01.1919, Luganska reg. — 28.03.2002).
Ĵurnalisti. Veterano de la 2-a mondmilito.

Fiŝbejn naskiĝis en familio de tipografia laboristo. En 1937 finis mezlernejon en Gomel. En 1937 studas en Moskva Instituto de Minejoj, sed ne fininte ĝin partoprenis en la defendo de Moskvo kontraŭ invadintoj. En 1943 en la fronta ĵurnalo *Por la Patrolando* estis publikigita artikolo *La agitanto – L. Fiŝbejn estas aktiva militkorespondanto de nia ĵurnalo* kun lia foto. Pro la partopreno en la milito li estis honorigita per ordeno de la *Patrolanda milito* de la 2-a grado kaj deko da medaloj. Post la milito Fiŝbejn estas kunlaboranto de la ĵurnalo *Standardo*. Li lektoris, gvidis Esperanto-rondetojn en lernejoj. En 1968 loĝante en Uzlovaja (Tula reg.) li rememoras, ke en la 1931-32-aj jaroj vikle korespondis kun germanaj esperantistoj.

Flejs, Efim Manujloviĉ (17.09.1903, Vitebsk, – 1979). Meminstruita ĵurnaliŝto, verkisto. Naskiĝis en familio de fervojlaboristo. Post la Intercivitana milito Flejs estis sendita al Petrograda Komunista Universitato. Eesperantistiĝis en la 1920. Flejs partoprenis en laboroj de la 3-a Tutruslanda (la 1-a Sovetia) Esperanto-kongreso okazinta en 1921 en Petrogrado. En 1923 ĉe komunista unuiĝo de junularo ekzistas du rondetoj por lerno de Esperanto, gvidataj de Flejs. Li ankaŭ partoprenis en la VI-a SAT-kongreso en Leningrado (1926). Poste li estis en dispono de Udmurta regiona komitato de junkomunistoj.

En 1926-29 Flejs aktive laboras en urbo Vĵatka (nun Kirov): prezidis en gubernia SEU-filio, verkis versojn kaj artikolojn. Samtempe li redaktis rakontokolekton

Granda Oktobro kaj civitana milito en Vjatka gubernio. En 1927-36 Flejs kiel reprezentanto de la tutunia ĵurnalo *Izvestija* (Informoj) kaj samtempe redaktoro de regionaj gazetoj laboris en Kazaĥio kaj For-Oriento. Li havis oficejoĝojn al Semipalatinsko, Petropavlovsko, Gurjev, Ĥabarovsko k.a. En ĉi periodo aperis liaj rakontokolektoj.

Ekde 1936 Flejs laboras en Ijevsko esplorante pri eminenta rusa verkisto Vladimir Korolenko (1853-1921). Dank' al la klopodoj de Flejs aperis kolekto de nepublikigitaj rakontoj de Korolenko sub redakto kaj kun enkonduka artikolo de Flejs. La laboron liaj kolegoj alte taksis kaj en 1939 Flejs iĝis membro de la Unio de sovetiaj verkistoj.

Dum la 2-a mondmilito Flejs estas militkorespondanto ĉe stabo de Karelia fronto en la 14-a armeo. Post la milito Flejs estas korespondanto en redakcio de la ĵurnalo *Udmurtskaja Pravda* (Udmurtia vero). Flejs daŭrigis sian ĵurnalistan kaj verkistan karieron, tamen ne forgesante pri Esperanto. En ĉefurbo de Udmurtio – Ijevsko li instruis Esperanton por tipografiaj laboristoj. Dank' al liaj klopodoj dum kelkaj jaroj bone funkciis Ijevskia Esperanto-rondeto.

Efim Flejs kun edzino Maria Kuzminiĉna Subbotina havis tri filinojn.

Nomo de Flejs laŭmerite estas envicigita en biobibliografiaj informlibroj de Udmurtio.

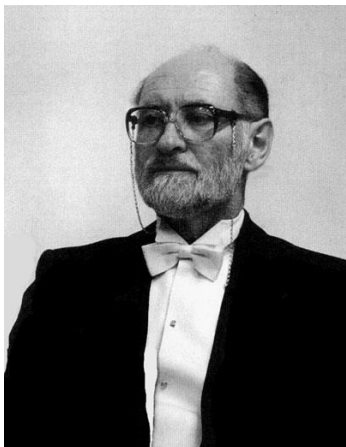
Bibliografio:

Писатели Удмуртии: биобиблиографический справочник. – Ижевск, 1989, с.392-393;

Писатели и литературоведы Удмуртии: биобиблиографический справочник. –Ижевск, 2006, с.115.

Pri li:

Письменная Е. *С комсомольских беспокойных лет // Удмуртская правда, 22.09.1988, № 219 (20229), 120 000 экз.;*

Grigorjev, Viktor Petroviĉ

(14.03.1925, Moskvo — 09.02.2007, Moskvo). Doktoro pri filologio, profesoro.

La 16.10.1941 Grigorjev partoprenas en la konstruado de kontraŭtankaj fosaĵoj ĉe Kuncevo. En 1942 kiel eksterulo finas mezlernejon kaj venas al la fronto. En 1943 estante kanon-direktisto li estis serioze vundita ĉe u. Staraja Russa. Postmilito studis en filologia fakultato de Moskva Universitato, sed finis fakultaton de la Rusaj lingvo kaj literaturo de Pedagogia Potjomkin-Instituto. Ekde 1952 laboras en Scienca Akademio de Sovetio, samtempe estas respondeca sekretario de la ĵurnalo *Voprosi Jazikoznaniija* (Lingvistikaj problemoj). Ekde 1958 Grigorjev laboras en

Instituto de la Rusa Lingvo (nun Vinogradov-Instituto).

Grigorjev estas fakulo pri poezia lingvistiko (aparte – pri kreado de la rusa poeto-futuristo Velimir Ĥlebnikov), ĉefa scienca kunlaboranto de la Instituto de la

Rusa lingvo, laŭreato de la Puŝkin-premio de la Ruslanda Akademio de Sciencoj (1995), populariganto de interlingvistiko kaj esperantologio, eksmembro de la Akademio de Esperanto, profesoro, aŭtoritata rusia lingvisto, aŭtoro de dudeko da libroj kaj tricento da artikoloj. Lingvisto kaj interlingvisto; redaktinto de *Esperanto-Rusa Vortaro* (1974), aŭtoro de pluraj esperantologiaj artikoloj. Estis membro de AdE en 1976-1985.

Viktor Grigorjev forpasis la 9-an de februaro 2007 en Moskvo pro koratako.

Bibliografio:

Григорьев В.П. *Из прошлого лингвистической поэтики и интерлингвистики*. Изд. 2-е., доп. М.: Едиториал УРСС, 2004б 192 с., 500 экз.;

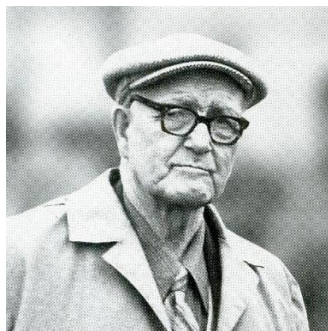
Pri li:

Kolker B. *Forpasis Viktor Petroviĉ Grigorjev // REGo*, 2007/2(39), p.31.

Hallop, Ernst Janoviĉ (31.03.1908, Gatĉina, Rusio — 06.10.1980). Hallop en 1915 revenis al Estonio (Kasaritsa), lernis en Võru, en Tartu-a artlernejo *Pallas*, en 1934 vizitis Moskvon kaj Leningradon, en 1935 vojaĝis al Londono, Parizo, Italio, laboris dekoraciisto en Võru. En 1941 Hallop estis mobilizita en la Ruĝan armeon. Post la milito laboris pentroartisto en Tallinn. Membro de la Unio de Sovetiaj pentristoj. Vojaĝemulo, vizitis nordajn regionojn de Siberio. En la 1930-aj jaroj Hallop estis aktiva Esperanto-instruisto en diversaj lokoj de Estonio, i.a. gvidis Esperanto-kurson en Parizo 1935.

J. OJALO.

Ĥakkarajnen, Tojvo Aleksandroviĉ (31.05.1907, Sestoreck, Sankt-Peterburga gub. — 19.10.1983, Sortavala, Karelia ASSR). Lŭdevene finno. Sociaganto, veterano de la 2-a ondmilito, pentristo, regionesploranto, merita laboristo pri kulturo de Karelia ASSR ankaŭ de Rusia Fedaracio (1965).

Patro: Aleksandr Andrejeviĉ Ĥakkarajnen havis du filojn Sulo (1905-1938) kaj Tojvo (1907).

Post fino de la lernejo Tojvo lernas en teknikumo de urbeto Rĵabovo.

En 1929-36 Ĥakkarajnen laboras tradukisto en Petrozavodsko kiel en trusto *Karelles* (=Karelia arbaro), poste fakestro de Kareliaj regionaj komitatoj de komsomolo kaj bolŝevista partio.

En 1936-37 li laboras en ĵurnalo *Ruĝa Karelio* kiel pentristo-retuŝisto pri la fotoj.

En 1937-39 li laboras artstudioestro en respublika domo de la popola kreado. En 1938 oni elektas lin kiel sekretario de la Unio de pentristoj de Karelia resp.

Ĥakkarajnen estas partoprenanto de la du Sovetiaj-Finlandaj (1939-40) kaj (1941-44) militoj.

Post malmobilizo en rango de kapitano, havante invalidecon la 2-a grado Ĥakkarajnen en 1945 estis sendita al Sortavalo kie li estis estro de artstudio.

En 1967-82 li estas respondeca sekretario de Sortavala filio de la Tutlanda Societo pri Naturprotektado. Li aranĝis koruson de finna kantaro (1951), fondis muzeon de milita gloro en Oficira Domo, aktive partoprenis en vivo de la urbo kaj finna komunumo, helpis en disvastigo de la scioj pri la historio de la teritorio ĉe loka loĝantaro ankaŭ gastoj de Norda Ladoga lagbordo.

Ĥakkarajnen estas fondinto de petrozavodska Esperanto-klubo *Norda Dianto*.

Tojvo kaj lia edzino Alina Aleksandrovna Ĥakkarajnen havis filinon Ninel Ĥakkarajnen (1938). Ŝi estas inĝeniero-konstruistino, hidroteknikistino, ekologo. Ninel estas kunfondinto de petrozavodska Esperanto-klubo *Norda Dianto* en 1986. La klubo funkciis ĝis 1989.

En 2001-07 la Nacia Arkivejo de Karelia resp. deponis ricevitajn materialojn de Tojvo kaj Ninel Ĥakkarajnen.

En la 1-a parto estas deponitaj sekvaj objektoj: personaj dokumentoj, materialoj de la profesia kaj socia agadoj, korespondataĵaro kun oficialaj kaj sociaj organizaĵoj ankaŭ apartaj personoj; gratulfolioj, diplomoj de ministerioj kaj organizaĵoj, temaj materialoj, fotoj personaj kaj kolektivaj, kun kolegoj, parencoj, lernintoj, veteranoj de la Granda Patrolanda milito.

En la 2-a parto estas deponitaj materialoj laŭ scienca, profesia kaj socia agadoj, literaro kun en- kaj eksterlandaj organizaĵoj pri problemoj de ekologio, naturprotektado, varmoenergio, artikoloj, notoj de multaj aŭtoroj pri agado de esperantistaj societoj, materialoj pri la apero kaj disvastiĝo de la lingvo Esperanto, programoj, laborplanoj kaj fotoj de la membroj de Esperanto-klubo *Norda Dianto*.

En 1970 okaze de la 100-jariĝo de la naskiĝo de Vladimir Lenin Ĥakkarajnen ricevis medalon *За доблестный труд* (=Pro la senlaca laborado).

En 2007 okaze de la 100-jara jubileo Tojvo Ĥakkarajnen ricevis titolon de la *Honora civitano de u. Sortavalo*. Lian nomon portas regiona muzea-turisma centro de la Norda Ladoga lagbordo en urbo Sortavalo.

Bibliografio:

Агапов В.М., Хаккарайнен Т.А. *Художники на Валааме*. Петрозаводск, 1967 (reeldonoj 1978, 1983);

Судаков В. *Гражданин города Сортавала Т.А. Хаккарайнен* // Краевед Карелии, Петрозаводск, 1990, с.140-147;

Созвездие Хаккарайнен // Автор-сост. Н.Хаккарайнен, М.Скрипкин, В.Судаков. Петрозаводск, 2007;

Два автографа // *Свет Валаама*, 2007 г., № 1 (1), с.6;

Карелия: энциклопедия в 3 томах. (см. Т. 3, с.223). Петрозаводск, 2011, 384 с.:

Сидоров А.В. *Эсперанто-движение на Северо-Западе России*. Санкт-Петербург, 2014, 160 с., (см.с.64-70).

Ĵubit, Krišjan Jurjeviĉ (06.05.1895 – ?). Latvo. Vilaĝa instruisto. Partopreninto en la 1-a kaj 2-a mondmilitoj, en la Granda Oktobra revolucio.

Komence de la 1920-aj jaroj por la 25-a Ĉapajev-divizio venis ordono studi Esperanton. La ruĝarmeanoj studis la lingvon dum du jaroj po 2 horoj ĉiusemajne (*Ogonek*, 1988/8, p.4).

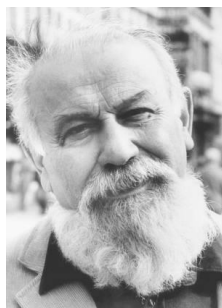
La 22.06.1941 Kriŝjan Ĵubit estas mobilizita en Elgava por militi kontraŭ faŝismo. Pro la bataloj li ricevis ordenon de la *Milita Ruĝa Standardo* kaj ordenon de la *Ruĝa Stelo*. Kriŝjan Ĵubit la militon finis en Berlino. Post la milito Ĵubit estas direktoro de vilaĝa lernejo. En la 1980-aj jaroj li estas vivanta.

Лев Копелев, август 1941

Kopelev (Kopeleviĉ), Lev Zinovjeviĉ (Zalmanoviĉ) (09.04.1912, Kievo, — 19.06.1997, Kolonjo, Germanio). Germanisto, fakulo pri germana literaturo, disidento kaj defendanto de la homrajtoj. Naskiĝis en familio de agronomo. Esperantistiĝis en la 1926 en Kievo. SAT-ano. En la libro de rememoroj “Kaj mi faris al mi idolon” (И сотворил себе кумира), 1978, li emocie rememoris pri sia korespondado kun alilandanoj kaj pri la kontraŭnaciisma agado de SAT. Kvankam jam ĝenerale rifuzinte idealojn de esperantismo, li multe dankas al sia esperantista eduko, kiu ne donis al li fali en abismon de ajna naciismo, ŝovinismo kaj nacia malamo.

En 1926 la familio transloĝiĝas al Ĥarkov. Laboris redaktoro de novaĵoj en Ĥarkova Komintern-uzino produktanta vaporlokomitivojn. En 1933 studas en Ĥarkova Universitato, sed en 1935 transiĝis al Moskva Instituto de fremdaj lingvoj. Ekde 1938 Kopelev instruas en Moskva Instituto de la filozofio, literaturo kaj historio. Kopelev ĝis 1937 partoprenas en Esperanto-movado de moskvaj esperantistoj.

Post la komenco de la 2-a mondmilito Kopelev servas tradukisto kaj propagandisto. En 1945 Kopelev estas arestita kaj kondamnita al 10 jaroj de prizono, liberigita en 1954, rehabilita en 1956. En 1957-69 Kopelev instruas en Moskva Poligrafia Instituto kaj samtempe laboras kiel scienca konsultisto en Instituto de historio de la artoj. En 1964-65 vizitis GDRRespublikon. Ekde 1966 Kopelev aktive partoprenas en disidenta movado. En 1968 Kopelev estas eksigita el Komunista partio kaj Unio de Verkistoj. En 1977 al Kopelev estas malpermesite instrui kaj eldoni. En 1980 dum vojaĝo en GDR li estis senigita de sovetia civitaneco. Ekde 1981 Kopelev estas profesoro de Vuppertala Universitato, poste honora doktoro pri filozofio de Kolonja Universitato. En 1981 Kopelev ricevas civitancon de FRG. Kopelev estas membro de Pen-klubo kaj Unio de verkistoj de FRG. En la 1990 oni redonis al Kopelev sovetian civitancon.

Lev Kopelev mortis en Kolonjo. En la urbo estas fondita Kopelev-fonduso kaj muzeo.

Pro la partopreno en la 2-a mondmilito Kopelev estis distingita la 11.03.1943 per ordeno de *La Ruĝa Stelo*; la 19.11.1943 per ordeno de la *Patrolanda milito* de la 2-a grado.

Premioj: en la 1980: Friedrich-Gundolf-premio; en la 1981: Pacpremio de la Germana Librokomerco (Friedenspreis des Deutschen Buchhandels); en la 1983: Lessing-Ringo kune kun la Kulturpremio de la Germanaj Framasonoj (Kulturpreis der deutschen Freimaurer); en la 1991: Erich-Maria-Remarque-pacpremio, kune kun Anja Lundholm; en la 1991: Ŝtata Premio de la Federacia Lando Nordrejnjo-Vestfalia (Staatspreis des Landes Nordrhein-Westfalen).

Kopelev estas aŭtoro de trideko da verkoj pri germanaj literaturo kaj verkistoj, ankaŭ disidenta movado.

Kopelev-familioj: lia unua edzino ekde 1930 Nadejda Kolĉinskaja, lia samklasanino, filinoj Maja kaj Helena;

Dua edzino ekde 1956 Raisa Davidovna Orlova, filinoj Svetlana kaj Maria.

Krajnov Sergej Nikolajevič (ruse – Крайнов Сергей Николаевич, 25.09.1904 – 1991). Partoprenis la militon en 1941-45, finis ĝin en la rango de ĉefserĝento. Estis distingita per ordeno de Ruĝa stelo (04.1945) kaj medaloj. Agronomo-hortikulturisto, aŭtoro de 36 sciencaj verkoj. Estis ASE-estrarano, multjara vic- kaj fakdelegito kaj dumviva mernbro de UEA. Partoprenis kelkajn UK-ojn, plurfoje prelegis en Internacia Kongresa Universitato pri sia fako – agronomio kaj propagandis utilecon de hipofeo.

N. Gudskov

Kulikov Vsevolod Vasiljevĉ (ruse – Куликов Всеволод Васильевич, 22.04.1917, Ŝadrinsko - 26.02.1990, Omsko). Ellernis Esperanton fine de 1930-aj jaroj dum studado en Instruista instituto (kiu preparis elementlernejajn instruistojn) de sia instruisto pri matematiko Romuald Iosifovich Sikorskij.

Al la milito iris kiel volontulo, Batalis en la 364-a Tosna Ruĝstandarda pafista divizio en la Nord-okcidenta fronto kiel telekomunikisto. Finis la militservon en Berlino en la rango de ĉeserĝento. Ricevis medalon “Pro batalmeritoj” (1942) ordenojn “Ruĝa stelo” (1943), “Gloro de la 3-a grado” (1944) “Porpatria milito de la 2-a grado” (1945), medalojn pro defendo de Leningrado, liberigo de Varsovio, preno de Berlino.

Post la milito revenis en Omskon, kie studis matematikon (1946-59) kaj poste laboris en Omska pedagogia instituto. Tie li instruis matematkon kaj lingvojn de programado, i.a. estis tie la unua instruisto pri programado. En 1950-aj-60aj jaroj

estris fakultaton de fiziko kaj matematiko. En 1958 verkis helplibron por instruistoj pri logaritma glitkalkulilo. En 1970-aj ellernis Go-ludon, kaj gvidis la omskan klubon de Go-ŝatantoj, juĝis gravajn Go-konkurojn.

En 1960-70-aj jaroj Kulikov aktive partoprenis en Esperanto-movado – gvidis en sia instituto Esperanto-kursojn, en 1970-aj jaroj estis prezidanto de la Esperanto-klubo “Kamomilo”, partoprenis plurajn SEJT-ojn kaj BET-ojn, kie gvidis Go-ludojn, prelegis pri pac-movado, ktp.

Li havis 5 infanojn, lia filo Vsevolod Vsevolodovich Kulikov estis eminenta ekonomikisto. Neniu el liaj infanoj parolis Esperanton. El liaj multaj genepoj du (Olga Kuzmenko, nun literaturologo en Peterburgo, kaj Ilja Paŝenko, nun ekonomikisto en Omsko), kiuj loĝis kune kun li, fariĝis denaskaj esperantistoj.

N. Gudskov

Kuznecov, Nikolaj (ĝis 1931 Nikanor) **Ivanoviĉ** (27.07.1911, vil. Zirjanka, Perma gubernio — 09.03.1944, vil. Boratin, Lvova regiono). Sovetia skolto kaj partizano. Heroo de Soveta Unio (1944). Esperantistiĝis en la 1925. Havis 6-7 pseŭdonimojn: “Skolopo”, “Scienculo”, “Koloniano” k.c.

Naskiĝis en kamparana familio. Kiam en la 1925 Kuznecov estis lernanto de la sepa klaso, Sergej Suetin organizis en vilaĝo Talica por lernejanaj kaj studentoj de forsta teknikumo Esperanto-rondeton kiun vizitis Nikolaj. En 1926 Kuznecov fininte lernejon studas en agronomia kurso de Tjumena Agrikultura teknikumo.

Post jaro pro morto de la patro ĉesis studi. En 1926 en Tjumeno sub gvido de Georgij Besedniĥ estis fondita Esperanto-rondeto kiun Kuznecov vizitis. La Esperanto-rondeton gvidis jurkonsilisto de Tjumena rivernaviga kompanio G. Besedniĥ. Kuznecov tre rapide amikiĝis kun tjumenaj esperantistoj, legis librojn en la kluba biblioteko, kie li trovis jam konatajn al si el la kurso de Suetin klasikajn lernolibrojn de T. Cart kaj E. Peltier, kaj laŭ la rememoroj de Georgij Besedniĥ babilis en Esperanto senĝene kaj rapide kiel en la patrolingvo. Li tre progresis en la lernado de Esperanto, fariĝis lingva helpanto de la kursestro, kaj dum unu el la klubkunvenoj la

junulo mirigis la ĉeestantojn voĉleginte al ili propran tradukon de sia plej ŝatata poemo de la rusa poeto Mihail Lermontov *Borodino*. En Tjumeno Kuznecov fariĝis membro de SEU ricevinte membrokarton kun la numero 47001. Kuznecov post kelkaj jaroj posedis lingvojn Esperanton, polan, ukrainan, komian kaj germanan (laŭ germana identiga flugfolio li posedis la germanan kun 6 dialektoj).

En 1929 Kuznecov estas eksigita el komsomolo kaj teknikumo, ĉar en biografio li ne menciis pri la patra klasa origino. En la 1930 Kuznecov laboras en forsta brigado en urbo Kudimkaro.

La 04.06.1932 sekureca servo arestas Kuznecov-on, la 17.11.1932 kondamnas “pro neglekto” por unu jaro da punlaboro, sed laŭ propono de la sekureca servo li konsentas kunlabori utile al la servo kaj samtage estis liberigita.

En la 1932-36 Kuznecov studas malĉeeste en Sverdlovska Industria Instituto, daŭrigante perfektigi en la germana.

Printempe 1938 Kuznecov laboris en Komia respubliko kiel forstisto. Samjare por ekgvidi Komian respublikan sekurecservon el Leningrado venis Miĥail Ĵuravlev al kiu oni rekomendis Kuznecov-on kiel kapablan, perspektivan personon kiu perfekte posedas la germanan lingvon. Laŭ rekomendo de M. Ĵuravlev Kuznecov estis sendita al Moskvo kie li laboras utile al la servo kiel inĝeniero Rudolf Ŝmidt en aviadilfabriko N-ro 22. En la 1930-aj en Sovetio multe laboris teknikaj fakuloj kaj inĝenieroj el Germanio, Usono k.c. landoj. Kuznecov estas en diplomata kaj monduma medioj konata kiel persono, kiu povas prezenti malfacile haveblan varon. Dank' al kontaktoj kun germanoj Kuznecov praktikis la germanan kaj havigis utilajn rilatojn kaj personojn.

Post la komenco de la Granda Patrolanda milito Kuznecov kelkfoje sendas peticiojn por esti mobilizita al la fronto. En iu peticio septembre 1941 li skribas: "Dum lastaj tri jaroj, krom eta paŭzo, mi estis en eksterlandoj, traveturinte ĉiujn landojn de Eŭropo, precipe atente esploris Germanion". Pri li oni ne forgesis kaj sendas al Centra aparato de sekureca servo al fako "T" – do, terorismo.

Vintre 1942 en militkaptitejo por germanaj trupoj ĉe Krasnogorsko Kuznecov asimilas la oficirajn kaj soldatajn manierojn kaj slangon. Printempe 1942 Kuznecov estis sendita al partizana taĉmento *Venkantoj* sub gvido de D. Medvedev kia agadis en Okcidenta Ukrainio. Aŭtune 1942 Kuznecov aperis en Rovno kiel ĉefleŭtenanto Paŭl Siebert. En 1943 laŭ taskoj de la skoltaj servoj Kuznecov mortigis 11 generalojn kaj altrangulojn de la germana okupacia administraro, kiuj situis en Rovno. En januaro 1944 Kuznecov ricevas ordonon dum la retiriĝo de la germana armeo veni al urbo Lvovo. Printempe 1944 en Lvovo aperis identigaj flugfolioj kun portreto de Kuznecov kiel danĝera teroristo serĉata de kontraŭspiona arma servo. Kuznecov decidas forlasi la urbon por veni al partizana taĉmento kaj transiri la frontlinion. Ĉe vilaĝo Boratin de Lvova regiono la 09.03.1944 Kuznecov kun du kamaradoj en batalo kontraŭ ukrainaj naciistoj eksplodigis la grenadon kaj pereis.

La supozan tombon de Kuznecov oni trovis la 17.09.1959 kaj post identiga laboro laŭ la ostoj kaj kranio la restaĵoj la 27.07.1960 estis reentombigitaj en Lvovo ĉe Monteto de Gloro. La medicinan juĝesploron oni faris laŭ Gerasimov-metodo.

En la 1990-91 en Lvovaj amaskomunikiloj flanke de ukrainaj naciistoj aperis protestoj kaj propono forigi la Kuznecov-monumenton. En 1992 Kuznecov-monumentoj en Lvovo kaj Rovno estis forigitaj.

Omaĝe al Kuznecov:

La 25.12.1943 Kuznecov ricevis *Lenin-ordenon*; la 29.06.1944 medalon *Partizano de la Patrolanda milito*;

La 05.11.1944 postmorte ricevis titolon *Heroo de Soveta Unio* kaj duan *Lenin-ordenon*;

La 14.10.1999 laŭ ukazo de prezidanto de Ukrainio ordeno *Defendanto de Ukrainio*;

La 17.09.2004 laŭ ukazo de prezidanto de Ukrainio ordeno *60 jaroj da liberigo de Ukrainio for' de faŝismaj konkerantoj*.

Pri Kuznecov aperis pli ol dudeko da eldonitaj beletraĵoj kaj historiaj verkoj, ankaŭ 7 dokumentaj kaj ludfilmoj kaj 2 spektakloj. La plej konataj filmoj estas:

Подвиг разведчика (Heroaĵo de skolto, 1947);
Сильные духом (Spirite fortikaj homoj, 1967);
Отряд специального назначения (Taĉmento por speciala tasko, 1987);
Гений разведки (Skolta geniulo, 2002);
Последний бой Николая Кузнецова (La lasta batalo de Nikolaj Kuznecov, 2015).

Kuznecov-monumentoj estas en la urboj Jekaterinburgo, Tjumeno, Ĉelabinsko, Talica, Kudimkaro.

Kuznecov-nomon portas 17 lernejoj, pli ol 100 da pioniraj taĉmentoj en Sovetio, en pli ol 600 da lernejoj estis murstandoj dediĉitaj al Kuznecov. Memortabuloj dediĉitaj al Kuznecov estas en Moskvo, Jekaterinburgo, en vil. Mendelejevo (reg. Perma). Malgranda planedo № 2233 portas lian nomon. En Pamiro estas Kuznecov-montopinto. En kelkaj urboj de Ruslando estas Kuznecov-stratoj kaj muzeoj.

Pri Kuznecov:

Sokolovskij R.N. *Ankoraŭfoje pri Esperanto // Tjumenskaja pravda* (Tjumena vero), la 20.10.1967;

Клочков В., Строителев И. *Эсперантист Николай Кузнецов // Уральский следопыт*, 1981, № 12;

Opletajev V. *Fremdaj lingvoj en la vivo de Nikolaj Kuznecov // REGo*, 2010/2(57), p. 5-9.

Lobačov, Aleksej Andrejeviĉ (1903 — 29.05.1964, Moskvo). Adoptita filo en vilaĝana familio de vilaĝo Zonino, Kaluga gubernio. General-majoro (1942). En Ruĝa armeo ekde 1919, en 1920 en komunista partio. En 1923 finis la 1-an Unuigitan lernejon de komandantaro. En sia libro *Per malfacilaj vojoj* (1960, 336 p.) Lobačov rememoras sian lernadon en la Sverdlov-Akademio: “Mi korespondis kun kursanoj de germana marksista laborista lernejo. Ni korespondis per la germana kaj Esperanta lingvoj. (La arta internacia lingvo tiam estis sufiĉe vaste disvastigita en Sovetio, ekzistis eĉ CK de SEU, en kia mi reprezentis universitatan sekcion). La leteroj de eksterlandaj amikoj estis publikigitaj en ĵurnalo *Sverdlovija*. Jen estas unu el tiuj leteroj, aperinta la 28-an de majo 1932: «Nia lernejo, – skribis kursanoj de la berlina marksista laborista lernejo, – estas fondita en la 1926/27 lernojaroj, kaj ĉiujare kvanto da studentoj kreskas. En 1931/32 lernojaroj ĉe ni studas preskaŭ 8000 studentoj. La lernejo estas la sola altlernejo de la komunista partio kaj havas 30 filiojn en Hamburgo, Lipsiko, Breslaŭ kaj aliaj grandaj urboj de Germanio. La lecionojn oni instruas laŭ vesperoj en 28 distriktaj lernejoj, en ĉiuj ĉefkvartaloj de la Granda Berlino. Ni sendas al vi unu ekzempleron de nia lernoprogramo por 1931/32 lernojaroj ankaŭ po 1 ekz. de la lerneja gazeto *Marksist*’».

En 1938 Lobačov finas la Milit-Politikan Sverdlov-Akademion. Ekde februaro 1939 Lobačov estas estro de politika administrado de Moskva armea arondismento. La 2-an mondmiliton Lobačov renkontis kiel armea konsiliano de la 16-a armeo. Estis vundita. La 19.11.1942 servas en la Armea konsilio de la 20-a

armeo. Post la milito Lobačov militservas en la Orient-Siberia arondismento kiel Armea konsiliano. Lobačov mortis la 29.05.1964 en Moskvo.

Lobačov estis distingita je *Ordeno de la Ruĝa Standardo* (1944), *Ordeno de la Patrolanda milito de la I-a grado* (1944), *Kutuzov-Ordeno de la I-a grado* (1945).

Novik, Sergej Miĥaloviĉ (uzis ĉ. 9 pseŭdonimojn: Малады Дзядок; Stary Dziadok; Сергей Пяюн; Сергей Новик-Пяюн, Krasnoludek k.c.) (27.08.1906, vil. Leonoviĉi, Minska gub., — 26.08.1994, Minsko). Esperantistiĝis en la 1922. Belorusa poeto, prozisto, dramaturgo, eldonanto, sociaganto. Membro de Unioj de Verkistoj de Belorusio kaj de Sovetio (1984).

Naskiĝis en vilaĝana familio. En la 1918-24 studis en Nesviĵa gimnazio, kie partoprenis en skoltismo; en la 1925-26 studas kursojn de instruisto en Vilno.

En 1925 en *Studenta penso* aperis lia unua poemo. Novik kontribuis por belorusaj gazetoj kaj ĵurnaloj per siaj poemoj. En 1926 Novik fondas en sia vilaĝo amatorajn koruson kaj teatron ankaŭ bibliotekon. Pro la kleriga-kultura agado Novik en la 1926-31 estis ekzilita de la polaj potencoj. En 1927-31 kontribuis al porinfana gazeto en Vilno.

Reveninte al sia naskiĝregiono li denove estis arestita kaj ekzilita al Slonim. Kun sia edzino Ludmila en la 1938-39 eldonis pollingvan *Gazeta Slonimska*, ĉar eldoni en la belorusa estis malpermesite.

En marto de 1939 Novik estas arestita kaj troviĝis en malliberejo en urbo Baranoviĉi ĝis septembro, kiam tien venis la Ruĝa armeo. En la 1939-40 Novik laboris kiel inspektisto pri la popola klerigado de Slonima regiono. En la 1940-41 Novik estis direktoro de regionesplora muzeo.

Dum la 2-a mondmilito subtenis kontaktojn kun partizanoj. Pro la kontaktoj li en 1943 estas arestita kaj deportita al koncentrejo Koldiĉevo. La 04.07.1944 dum la pafekzekuto de la 600-persona grupo, estante vundita ŝajnis sin morta kaj saviĝis. Post liberigo de Slonim li direktoris en regionesplora muzeo. La 14.12.1944 la sovetia sekureca servo lin arestis kaj la 24.03.1945 kondamnis al 10 jaroj “pro la perfido de la patrio” kaj ekzilis al Kolyma. Novik estis liberigita kaj rehabilita la 18.12.1958. Li instruis Esperanton eĉ dum sia ekzilejo, en Jakutio.

En 1959 Novik revenis al Belorusio; loĝis en Slonim, Nesviĵ kaj ekde 1960 en Minsko.

Novik estas aŭtoro de la versokolektoj *Ĉiam kun kanto* (1984) kaj porinfana *Steloj helaj* (1986); *Kantoj el malliberejo* (1993). Verkis en la lingvoj belorusa, pola, rusa kaj Esperanta.

Ojalo, Jaan Hansoviĉ (18.02.1914, Vana-Tänassilma, Viljandimaa — 12.02.2004). Filo de estona kampulo-arbargardisto, lernis en la loka 3-klasa lernejo “Oiu”, poste en Viljandi, kie finis gimnazion (1932); militservis 1932-34, laboris en la naskiĝloko kiel kampulo-arbargardisto 1934-38, lernis en kooperativ-komerca lernejo; laboris vendisto 1939-40, poste kontoristo en konsum-

kooperativa centro 1940-41 en Tallinn. Li estis mobilizita en la Ruĝarmeon en julio 1941, de kie liberiĝis en 1945. En la 1946-74 Ojalo okupis kelkajn postenojn en la konsum-kooperativa sistemo. Li studis distance ekonomikon en Politeknika Instituto de Tallinn, diplomigis en 1955 kiel ekonomikisto ĉe la Tartua Universitato; emeritiĝis en la 1974.

J. Ojalo

Ojalo lernis Esperanton en la 1929 este gimnazia lernanto, agadis en Esperanto-rondo de gelernantoj, partoprenis fondon de la Esperanto-societo *Ondo* (1932). Dum li laboris kampare ekde 1933, Esperanto-agado de Ojalo malintensiĝis, kaj ekde 1940 ĝis 1956 ĉesis. En 1956 Ojalo denove ekaktivis en la renaskiĝanta movado en Tallinn kiel klubestro de Tallina Esperanto-Klubo en la kleriglaborista sindikato, ekde 1969 sekretario de Esperanto-komisiono de Amikeco-societo. En la 1976-a Ojalo ekzameniĝis pri Esperanto ĉe prof.

P.Ariste en la Tartua Universitato. En 1980 li estis elektita sekretario de Estona filio de ASE, ekde 1988 sekretario de Eesperanto-Asocio de Estonio. En 1992-95 Ojalo estas prezidanto de EAE; ekde la 1991 honora membro de UEA, ekde 1995 honora membro de EAE.

Ojalo gvidis Esperanto-kursojn por komencantoj kaj daŭrigantoj, verkis Esperanto- kaj estonlingvajn artikolojn pri la movado kaj interlingvistiko por estonaj gazetoj kaj internaciaj Esperanto-gazetoj, daŭrigis la bibliografion de la estona literaturo en Esperanto komencitan de H. Sakarija kaj Hilda Dresen kaj fondis la Esperanto-arkivon de la Estona Esperanto-movado.

Ojalo estas aŭtoro de Esperanto-lernolibroj por estonoj aperintaj en la 1973, 1986, 1995, ankaŭ de *Estona-Esperanta vortaro* 1989, 1999. Ojalo tradukis kelkajn verkojn de estonaj klasikuloj en Esperanton.

Bibliografio:

- Esperanto keele ĉpik. Tallinn, 1975, 136 p., 35 000 ekz.;
- Ojalo J. *Interlingvistiko en Estonio // Amikeco*, 1981/38, p.16-20; (fino) № 39, p.15-17;
- Esperanto keele ĉpik*. 2-a eld. 1986, 182 p., 20 000 ekz.;
- Esperanto keele ĉpik*. 3-a eld. 1995, 198 p., 1000 ekz.;
- “Esperanto keele iseĉppijaile ja lisamaterjal 8.-11. klassi fakultatiivkursusele” (kun B.Kolker). ENSV Haridusministeerium 1984, 102 p.;
- “Ni daŭrigu...”, lernolibro por daŭrigaj kursoj. Kaŭnas, 1986, 500 ekz., 64 p.;
- “Eesti-Esperanto sŉnastik” por lernejoj. Kleriga Komitato de ESSR, Tallinn, 1989, 80 p., 3 000 ekz.;
- Ojalo J. *Estona literaturo en Esperanto // Interlinguistica Tartuensis*. Vol. VI, Tartu, 1989, p.165-168;
- Ojalo J. *Esperantaj sinonimoj*. UEA kaj Fundacion Esperanto-o, 1993, 96 p., 3-a eld. 1999;
- “Eesti-Esperanto sŉnastik”. Eld. EAE, 1999, 320 p.;

Tradukoj:

- Beekman V. *Lumo de Orienta Eŭropo*, Tallinn, 1978, 48 p. (kun H.Dresen, H.Saha);
- Vaarandi D. *Ventolume*, poezio, Tallinn, 1986, 140 p. (kun H.Dresen, S.Kärner);
- Kiik H. *Maria en Siberio*, romano. Manuskripto;
- Beekman V. *Noktaj aviadistoj*, romano, Tallinn, 1989.

Pri li:

Enciklopedio pri la Estona Esperanto-movado. Tallinn, 2000, p.55-56;

Ojalo J. *Mi demandas... kaj respondas* // *Informoj de Esperanto-Asocio de Estonio*, 1989/2; Kaljusaar A. *Monumento al Jaan* // *Informoj de Esperanto-Asocio de Estonio*, 2004/2; *Jaan Ojalo (1914-2004)* // *LOdE*, 2004/3(113), p.15 (Nekr.); *NDK*, p.218-219.

Pan, Jakov Solomonoviĉ (pseŭdonimo I. Neĉajev) (1906, Berdiĉev, –1941, ĉe Seliger-lago). Naskiĝis en familio de oficisto. La familio vegetis en akra malriĉeco. El 18 geinfanoj elvivis nur 10. Gepatroj de Pan mortis frue kaj multnombraj parencoj adoptis la infanojn al siaj familioj. Jakov ricevis kleron en orfejo, sed brilan. Estante 14-jara, Jakov la 14.07.1921 skribas leteron al Popolkomisaro pri Klerigado Anatolo Lunaĉarskij mem, en kiu li petis lin helpi por transloĝiĝi Moskvon kaj daŭrigi kleriĝon. En la letero Jakov menciis pri la posedataj lingvoj: "...Mi bone posedas judan kaj rusan lingvojn. Iom posedas

Esperanton, hebrean, ukrainan, francan kaj germanan lingvojn". Tre mirakle, sed la Popolkomisaro ne nur respondis, sed helpis al li. Post unu jaro Jakov jam instruis en Laborista fakultato kiun ĵus finis mem. Pan daŭrigis sian kleriĝon kaj finis kemian fakultaton de Baŭman Supera teknika lernejo en Moskvo. Poste li komencas labori en Karpov Kemia Instituto. En la sama periodo Pan komencas publikigi scienc-popularajn artikolojn en ĵurnaloj kaj gazetoj: *Tekniko*, *Scio estas Forto*, *La Teknikon al la junularo* k.c. La nova pasio igas lin plene dediĉi sin al ĵurnalista profesio. Unue Pan kuneldonas ĵurnalon *Por industriigado*, poste laboras en redakcio de la gazeto *Scio estas Forto*, kie baldaŭ okupas lokon de la scienca redaktoro.

Publikigitaj en la 1934-36 en revuoj *Scio estas Forto* kaj *La Teknikon al la junularo* scienc-popularaj artikoloj estis bazo por la unua libro de la juna verkisto, kiun li nomis *Rakontoj pri elementoj* (1940). Lia dua scienc-populara libro *Kemia armilaro* (1942), rakontanta pri venenaj substancoj, aperis jam post morto de la aŭtoro. Dum la 2-a mondmilito liaj libroj *Kemia armilaro* kaj *Blanka materio* (1943) estis tradukitaj en armenan lingvon kaj eldonitaj en Erevano en 1943 kaj 1945. Sed la plej grandan sukceson havis lia unua libro *Rakontoj pri elementoj*, kia havis tri reeltonojn (1940, 1944, 1960). La libron oni komencis traduki jam en 1942 kaj eldoni en diversaj landoj: Usono, Grandbritio, Argentino, Italio, Francio, Ĉinio, Japanio.

Fine de la 1930-aj Pan edziĝis kaj en 1939 li ekhavis filon Viktor. Sed ĉiujn planojn de la ambicia kaj talenta homo rompis la 2-a mondmilito. Li kiel volontulo foriris al la fronto. Aŭtune de 1941 Jakov Pan en rango de leŭtenanto estas rotestro kaj post unu monato li pereis dum la batalo ĉe Seliger-lago.

En literatura arkivo de Pan restis nek finitaj nek eldonitaj manskribaĵoj, rakontoj, noveloj. Fragmento el la arkivo estis publikigita en 1957 en la sicenc-populara revuo *Scio estas Forto*.

Pankov, Aleksandr Aleksejeviĉ (29.02.1920, Georgijejvsk, Stavropola teritorio, – mortis antaŭ la 2010). Naskiĝis en familio de farmaciisto.

Pankov post la fino de mezlernejo studas en Nigramara supera milit-mara lernejo kiun finis en la 1941. Post la komenco de la 2-a mondmilito Pankov estis

mobilizita al la fronto, kie li defendis Nordmaran marbazon Polarnoje, en la 1943 en Karelia fronto li ricevis gravan vundon kaj perdis la piedon.

En la 1945-51 Pankov studas en Stavropola Pedagogia Instituto laŭ fako de angla lingvo. Dum 21 jaroj li instruis la anglan. Dum 25 da jaroj Pankov estras filatelistan klubon. Li, estante kunorganizinto de la societo de libroamantoj, estris ĝin. Pankov prelegis pri filatelo kaj literaturo laŭ radio kaj televido.

Pankov ofte ŝanĝis loĝlokojn: urbo Stavropolo, vil. Kurgannaja ĉe urbo Labinsk, vil. Borgustanskaja, ekde 1959 en urbo Kislovodsko.

Pankov verkis gvidlibron pri Kislovodsko, rememorojn, dekon da noveloj, tri romanojn kaj tradukojn. Entute li verkis 62 artikolojn kaj noticojn. Dum 30 da jaroj Pankov kolektis materialojn pri Vasilij Eroŝenko, pri kiu li verkis dekon da artikoloj publikigitaj en la gazetaro de Belgoroda regiono kaj Norda Kaŭkazio. Per malnova aŭto *Zaporoĵec* li traveturis multajn regionojn akirante novajn faktojn, konfirmitaj per atestantoj, kiuj konis Eroŝenko-n. Li estis en la urboj Ĥarkovo, Voroneĵo, Moskvo, Belgorodo, vilaĝo Obuĥovka. En la 1970-aj jaroj Pankov renkontiĝis kun parencoj de Eroŝenko. Pankov prezentis siajn arkivojn por esploro al la verkistoj Takasugi Itiro, Aleksandr Ĥarkovski, Polakovski.

Pankov tradukis el Esperanto kelkajn verkojn de Eroŝenko, inkluzive ciklon pri Ĉukotko.

Petrjaev, Jevgenij Dmitrijeviĉ (03.03.1913, Berjovskij, gub. Perma — 05.02.1987, Kirovo). N: ruso. Sciencisto-regionesploristo, militkuracisto, bibliofilo. Aŭtoro de 473 sciencaj verkoj pri biologio, mikrobiologio kaj regionesplorado, kandidato de biologiaj sciencoj, membro de Unio de la verkistoj (1955). Honora civitano de la urbo Nerĉinsk (1972).

Patro: Dmitrij Iljiĉ Petrjaev, poŝtlaboristo; patrino: vilaĝa instruistino.

En 1929 Petrjaev finas sepjaran lernejon, poste studas en Nekrasov-mezlernejo kun medicina specialeco. Li laboras dissekcisto en Bakteriologia Instituto. En 1930 konstruita de li aparato ricevis laŭdon de scienca konsilio de la Instituto. Petrjaev studis en Medicina Instituto, samtempe estis laboratoria helpanto en Instituto de Eksperimenta medicino, poste scienca kunlaboranto en katedro de farmakologio. En 1938 Petrjaev finis la Instituton kun laŭda mencio kaj samjare li estas rekrutita al la armeo. La militservo okazas en Transbajkalia. Li ricevis rangon de militkuracisto de la 3-a grado.

Ekde septembro 1938 ĝis oktobro 1940 estis laboratoriestro de medicina sanitara baterio de la 36-a motorizita fusilista divizio. En 1939 Petrjaev partoprenas en bataloj ĉe rivero Ĥalkin-Gol. Ekde majo 1940 ĝis septembro 1941 li estas laboratriestro de Kjaĥta kaj Ulan-Uda milithospitaloj.

En la 1941-44 Petrjaev estas fakestro de epidemiologia sanitara laboratorio de Transbajkalia armea arondismento.

En La 1944-46 Petrjaev estas supera fakulo de la 304-a epidemiologia laboratorio. En aŭgusto-septembro 1945 li partoprenas en bataloj kontraŭ Japanio.

En la 1980-aj jaroj dum iu Esperanto-renkontiĝo Esperanto-klubo en Kirov Petrjaev rakontis, ke li estis membro de la komisiono pri ricevo de trofeaj aĵoj de la japana armeo en For-Oriento fine de la 1945. La tradukistoj el la japana lingvo estis tre malmultaj. Inter la japanaj militkaptitaj oficiroj Petrjaev trovis esperantiston kaj la plua traduka laboro el la japana en la rusan lingvon pere de Esperanto estis finita rapide kaj kvalite.

Pro la militservo Petrjaev estas omaĝita per 2 ordenoj de *La Ruĝa Stelo*, 2 medaloj *Pro la militaj meritoj*, mongola medalo *Bid Jalav* k.m.c.

En la 1947-56 Petrjaev laboris kaj loĝis en Ĉitao. Ekde 1956 li loĝis en la urbo Kirov. En 1962 Petrjaev iniciatis *Regionesplorajn jaŭdojn* en la Hercenbiblioteko, ankaŭ li partoprenis en preparo de la prelegaroj je la nomoj de Hercen, Saltikov kaj Grin. En 1965 li emeritiĝis en rango de kolonelo. Post la pensiigo Petrjaev tute sin dediĉas al la literatura-regionesplora agado.

La privatan bibliotekon de Petrjaev oni konsideras kiel libra monumento de federacia stato. La kolekto enhavis pli ol 10 000 da unuoj en kronologia stato 1810-1989. La librokolekto estas deponita: en fako de valora literaturo de Kirova regiona Hercen-biblioteko kaj biblioteko de Ŝtata arkivejo de soci-politika historio de Kirova regiono. La kolekto enhavas librojn, broŝurojn kaj gazetarajn kuntemoj: literaturscienco, librologio, bibliografio, regionologio, medicino k.c.

Laŭ iniciato de Petrjaev en la 1965 en Ĉitao estis fondita Literatura muzeo de Transbajkalo. En la urbo estas strata Petrjaev-memortabulo. En la 2011 Rusia poŝto emisiis koverton kun portreto de Petrjaev.

Ekde la 1988 en Kirovo oni praktikas Petrjaev-prelegarojn.

En la 2001 ricevis Petrjaev-nomon: Kirova urba biblioteka filio N 13 kaj vilaĝa Stolbova biblioteko de Slobodskoj distrikto.

Petrjaev-familio: edzino – Aleksandra Nikolajevna Jevsejeva (†1991); filo Jurij (1939), filino Natalia (1946-2000).

Pri li:

Заболотский В. *Петряев Евгений Дмитриевич* // КЛЭ. – М., 1968. Т. 5;

Петряев Евгений Дмитриевич // Литературный Киров. Библиографический словарь писателей Кировской обл. Киров, 1972;

Трушкин В. Е.Д. *Петряев* // Литературная Сибирь. Критико-библиографический словарь писателей Восточной Сибири. Иркутск, 1988. Т. 2.

Pisarev, Vladimir Prokofjeviĉ (1906—26.04.1970). Esperantistiĝis en la 1922. En la 1924-30 Pisarev instruis Esperanton en la fabriko *Belgoskino* ankaŭ en uzino *Svetlana*, gvidis Esperanto-sekcion ĉe Kulturdomo de “La unua jarkvino”. En la 1921-26 li estas komitatano de leningrada SEU-filio, en la 1926-38 ano de la tutunia SEU. En la 1931 partoprenis SAT-kongreson en Amsterdamo. En la 1941-46 militservis en la Soveta armeo. Ekde la 1946-1970 vivis en Leningrado kaj Kujbiŝevo. Kolektis materialojn pri Esperanto-movado en la 1917-39.

Podkaminer, Semjon Naŭmoviĉ (19.01.1901, Tula, – 28.09.1982, Sestorecko). Naskiĝis en familio de amatora pentristo. Esperantistiĝis en la 1920. Profesoro, komunisto, Honora Aktivulo de SEJM (1976), Honora Membro de UEA (1981).

En la 1913-14 Podkaminer studis en Peterburga vira juda gimnazio de I. G. Ejzenbet. En la 1919 li finis la 4-an Odesan gimnazion. En la 1920 estante

studento de Odesa Politeknika Instituto kiel volontulo aliĝis al Ruĝa Armeo. En la 1924 Podkaminer finis Teknika-Pedagogian Instituton. Samjare li abiturientiĝis al Leningrada Politeknika Instituto, kiun finis en 1929.

Podkaminer dum kelkaj jaroj studis en konservatorio, sed lin logis la tekniko kaj li iĝis fervojuĝiniero. Poste li dediĉis sin al aviado. Laŭ la profesio Podkaminer ricevis gradon de kandidato de la sciencoj, estis katedrestro en Altlernejo de Civilaviado, kaj poste rektoro de la lernejo.

En la 1921 Podkaminer estas aktiva kunpreparanto de la 3-a Ruslanda (la 1-a Sovetia) Esperanto-Kongreso, okazinta en Petrogrado.

Podkaminer kiel sekretario de loka prepara komitato partoprenas en la 6-a SAT-Kongreso, okazinta en 1926 en Leningrado. En 1928 li partoprenis en la VIII-a SAT-Kongreso en Gotenburgo (Svedio). Antaŭ 1937 Podkaminer okupis diversajn postenojn en SEU: estro de junulara sekcio; plenumkomitatano de CK de SEU; sekretario de Leningrada filio de SEU.

La 24.12.1936 Podkaminer prezentis al SEU raporton “Pri agado de la Leningrada filio de SEU”. Laŭ la raporto oni konsideris kreskon de la filio: *de 163 membroj en 1934 ĝis 833 en 1936. En la filio estis 35% da komunistoj, 18% da junkomunistoj. En la filio funkciis 18 Esperanto-rondetoj, el kiuj 7 estis fabrika-uzinaj, inkluzive la plej grandajn en “Skoroĥod”, “Svetoĉ”, “Svetlana”. Sukcese funkcias Leningradaj Esperanto-Universitato kaj PEK-filio. Estis viglaj kontaktoj kun turisma firmao “Inturist” dank’ al ĝi estis 29 vizitoj de eksterlandaj esperantistoj. Regule brodkastis esperantlingve Leningrada radio.*

En la 1930-41 Podkaminer instruas en Leningrada Altlernejo de Civilaviado.

Dum la 2-a mondmilito Podkaminer estis mobilizita al Leningrada fronto. En la 1943, estante subkolonelo de Sekureca Servo, estis ĉefo de la 7-a fako pri “speciala propagando” de la fronto. Temas pri propagando inter germanaj militkaptitoj. Podkaminer partoprenis en laboro de la Komitato de “Libera Germanio” en kiu laboris eksoficiroj de la germana armeo, kiuj deziris komenci novan vivon. En la komitato Podkaminer laboris kun M. Sedevac, Walter Ulbricht, Wilhelm Pik, Alfred Kurella, Wilhelm Florin kaj ceteraj eminentaj konstruantoj de

la postmilita socialisma germana ŝtato. Multaj germanaj oficiroj estis dankaj al Podkaminer pro tio, ke li helpis al ili komenci novan vivon.

Post la milito Podkaminer partoprenis en aranĝo de Unio de Kulturo de GDR. Pro tio kaj pro la meritoj en evoluo de amikaj rilatoj inter la sovetiaj kaj germanaj esperantistoj Kulturbund de GDR distingis lin en la 1975 per la ora medalo de Johannes Beher, kaj en 1979 – per honora signo de Centra Laborista Unio. Kiel eksoficiro,

Podkaminer en la 1980 vizitis GDR-on okaze de la 35-jariĝo de la liberigo.

Postmilite Podkaminer estis rimarkinda preleganto en la Asocio *Znanije* (Scio) en Leningrado. En 1956 li instruis Esperanton ĉe la Instituto de Civitana aviado. En la 1957-81 partoprenis en Leningrada Esperanto-movado. En la 1962-79 Podkaminer estis prezidanto de la Leningrada filio ĉe SSOD. Li dum pli ol 20 da jaroj laboris en leningrada regiona Packomitato. Unio de Societoj de Amikeco kelkfoje distingis lin per honoraj gratulfolioj.

En la 1978 en kolektiva verko *Socipolitikaj aspektoj de la Esperanto-movado* aperis du artikoloj de Podkaminer: “Lenin kaj Esperanto” kaj “Socialismo kaj Internacia Lingvo”.

Podkaminer dum multaj jaroj subtenis agadon de sovetiaj esperantistoj en SEJM.

En 1969 li estis unu el ĉefaj organizantoj de la Postkongreso de UK-54, kiu kunvenigis en Leningrado grandan amason da eksterlandaj kaj sovetiaj esperantistoj. Li multe aktivis en MEM (vicprezidanto en la 1972-76), kaj ekde la fondo de ASE en 1979 ĝis sia morto Podkaminer estis vicprezidanto de ASE.

Podkaminer estas aŭtoro de pli ol 50 artikoloj, aperintaj en multaj Esperanto-periodaĵoj. Li partoprenis en la Universalaj Kongresoj en Haago (1964), Tokio (1965), Budapeŝto (1976), Varna (1978).

Sovetia registaro alte taksis lian agadon: li ricevis ordenon de *Patrolanda Milito* de la I-a grado, ankaŭ 3 ordenojn de la *Ruĝa Stelo*.

Profesoro Podkaminer mortis la 28-an de septembro 1982 kaj estis enterigita en la urbo Sestrorecko.

Bibliografio:

Podkaminer S.N. *Lenin kaj Esperanto // Der Esperantist*, 1970/42, p.1-8, 17-20;

Podkaminer S.N. *Oktoobra Revolucio kaj Rusia Esperantista Movado // Der Esperantist*, 1978/3(89), p.2-5;

Pri li:

Blanke D. *Profesoro Simeon Naŭmoviĉ Podkaminer – 80-jara // Der Esperantist*, 1980/6, p.1;

Centra Estraro de GDREA. *Forpasis elstara sovetia veterano: S.N.Podkaminer // Der Esperantist*, 1982/5(115), p.107;

Informbulteno de ASE, 1982/10-11 (26-27), p.35-36;

Blanke, Detlev. *Rememore pri prof. Simeon Naŭmoviĉ Podkaminer // Der Esperantist*, 1986/4(138), p.75-76;

Koroleviĉ A.I. *Kniga ob Esperanto* (Libro pri Esperanto), Kiev, 1989, p.141-142;

Aroloviĉ V. *Du eminentaj jubileoj. S.Podkaminer, M.F.Paŝĉenko // REGo*, 2001/3(5), p.1;

Dubin A. *Furŝtatskaja ulica.* (Furŝtata strato), Moskvo, 2005, 430 p. (p.83-84);

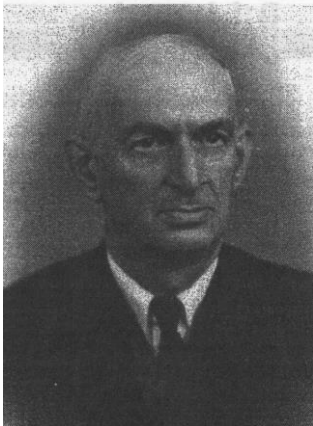
Krasnikov O., Blanke D. *Эсперанто-движение: фрагменты истории* (Esperanto-movado: fragmentoj el la historio), Moskvo, 2008, 214 p.

Rublov (ruse: Рублёв), **Sergej Grigorjeviĉ** (14.01.1901, Odeso — 08.07.1979, Odeso). Esperantistiĝis en 1919. En la 1921-29 jaroj Rublov estis gvidanto de Esperanto-movado en Odeso. Rublov estis membro de CK de SEU (1925-28); en 1929 li estas membro de Internacia Lingva Komitato, kie reprezentis Sovetunion.

Rublov finis gimnazian kurson kun ora medalo. Ankoraŭ en gimnazio li ellernis la latinan kaj grekan, perfekte posedis la germanan kaj francan, sciis la anglan, italan kaj hispanan. En 1929 Rublov komencas labori en fabriko de lakoj

kaj farboj, gvidis ties Centran Laboratorion, plenumas multajn esplrolaborojn, faris plurajn inventojn, publikigas sciencajn artikolojn. Elstara kemia sciencisto, Rublov post fino de la kemia fakultato de Odesa Universitato en la 1925, ĝis 1976 estis estro de la scienc-esplora laboratorio ĉe la farba fabriko. Li estas aŭtoro de multaj solvoj de sciencaj problemoj, kiuj senpere estis realigataj en produktado. Pro sia granda laboro en 1964 Rublov ricevas honoran titolon *Merita inventisto de*

Ukraina SSR.

En 1923 Rublov prelegis pri Esperanto en klubo de la kuracista sindikato, ankaŭ en klubo de Medicina Instituto de Odeso.

En 1925 Rublov kaj Veniamin Vozdvijenskij gvidis Esperanto-kursojn en mezaj kaj superaj lernejoj.

El siaj vojaĝoj tra Karelio kun akademiano mineralologo A. E. Fersman naskiĝis tradukoj de du ties verkoj *La vojo al scienco de estonto* kaj *La kemio de universo*. Akademiano A. E. Fersman verkis specialajn antaŭparolojn por ambaŭ Esperanto-eldonaĵoj.

Grandan sukceson havis lia lernolibro *Esperanto-rondeto*, kiu ricevis favoran mencion de la Internacia Pedagogia Instituto

(Svislando), kaj sur kies bazo en la 1920-30-aj jaroj estis eldonitaj kelkaj lernolibroj kaj du metodikaj libroj ruse, ukraine, bulgare, germane kaj france. En 1932 la Baŝkiria respublika ŝtata eldonejo havis planon eldoni la lernolibron de Rublov tatar- kaj baŝkirilingve. Nur la rusa varianto havis 8 eldonojn kun suma kvanto 110 000 ekzempleroj!

En manuskriptoj restis verko *Struktura vortaro, Laŭsona vortaro kaj Sistema vortaro de Esperanto*. Tamen famo venis al Rublov pro tradukarto kaj tradukado. Rublov tradukis en Esperanton pli ol 600 poeziajn verkojn de multaj rusaj poetoj: Brjusov, Blok, Bunin, Balmont, Jesenin, Ĉeĥov, Puŝkin, Lermontov, Nekrasov, Tjutĉev, Fet, Aleksej Tolstoj, Majakovskij kaj multaj aliaj, pli ol 50 aŭtoroj.

Kun grupo de Odesaj Esperanto-beletristoj Rublov tradukis la romanon de Nikolaj Gogol *Malvivaj animoj*, kies manuskripto estas perdita. Oni povas esperi, ke ĝi iam troviĝos, same kiel troviĝas de tempo al tempo perditaj literaturaj verkoj. Same estis tradukita kaj eldonita libroforme la romano de A. Bogdanov *Ruĝa stelo*. Artikoloj de Rublov aperis en *La Nova Epoko, Sennacieca Revuo, Norda Prismo* kaj multaj aliaj.

Rublov kun poetoj V. Sutkovo kaj V. Ivanov kreis Literatur-Sciencan Rondeton (LoSoRo), kie Vladimir Sutkovo estis sekretario. Multe da beletraj verkoj estis kreitaj, multe da popular-sciencaj lekcionoj prezentitaj de ĝiaj membroj. Multaj homoj memoras aranĝon de grandega Esperanto-ekspozicio en la Urba Domo de Instruisto (en tiu

tempo ĝi nomiĝis "Domo de klerigo"). Rublov estis pasia gvidanto de grupoj, kiuj venis por konatiĝi, kio estas "la fenomeno Esperanto". La tutan periodon de laboro de la ekspozicio li venadis ĉiutage kaj ĉiam ĉirkaŭ li estis amaso da homoj, inundo da demandoj kaj momenta respondo al ĉiu.

Rublov multe laboris en Odesa Ŝtata Arkivejo kaj kolektis interesajn materialojn pri la historio de Odesa Esperanto-movado. Li verkis biografian novelon pri la fama inventisto de elektrolampo V. Didriĥson (kunlaboranto de Lodygin), kies nomo estas atribuita al unu el Odesaj stratoj. V. Didriĥson estis pasia e-isto, multon rakontanta pri Esperanto-movado antaŭ la 1-a mondmilito.

Reliefo de S. Rublov.
Skulptisto N. Blajkov

Rublov estis erudicia homo, kiu interesiĝis pri multaj fakoj. Ekzemple pri pentroarto: en lia kolekto enhavanta 10 000 ekzempleroj estis reproduktaj de famaj bildoj.

Rublov jam militservis en Ruĝa armeo, kiam komenciĝis la 2-a mondmilito. Dum longaj 5 jaroj Rublov servis en kemia taĉmento. Post la milito Rublov revenis al Esperanto-tradukado. Fine de la 1950-aj jaroj en Odeso renaskiĝas Esperanto-klubo kaj Rublov fariĝas ĝia aktiva aganto. Li aktive korespondis en la lastaj du jardekoj de sia vivo.

Laboremo de Rublov estis neimageble granda. Li verkis poezian sonan vortaron de Esperanto, strukturan vortaron, leksikonon de proksimaj formoj, oftecan analizon de Esperanto-leksiko.

Sed speciala ŝato de Rublov estis poezia tradukado. La tradukoj el Majakovskij, Jesenin, L. Ukrainka kaj precipe fablaro de Ivan Krylov ekvidis la mondon en formo de libroj. Tamen plejparto de liaj interlingvistikaj kaj esperantologiaj studoj, samkiel poeziaj tradukoj, restas en manuskriptoj. Lia traduko de *Eŭgeno Onegin* (A. Puŝkin) estas plenumita konforme al liaj sonaj kaj strukturaj principoj. Krom *Eŭgeno Onegin* li tradukis *Kupran rajdanton*, *Malgrandajn tragediojn*, *Sudajn poemojn* kaj ĉiujn lirikaĵojn de Aleksandr Puŝkin.

Familio de Rublov: patro Grigorij Jakovleviĉ Rublov batalis dum la Rusa-Japana milito; frato Vladimir estis konstruisto-mekanikisto; frato Aleksandr estis fama medicinisto, li trafis en Usonon kaj dum la 2-a mondmilito strebis tie armeaniĝi por batali kontraŭ faŝismo, sed ne ricevis permeson; Rublov havis du filojn. Vadim (1937) loĝis en Jaroslavo, kaj eldonigis du librojn kun poeziaj trafikoj de sia parto.

Bibliografio:

- Fersman A. *La Kemio de l' Universo*. El rusa lingvo tradukis S.Rublev, SAT, 1925, 79 p.;
 Fersman A. *La vojo al scienco de estonto*. SAT, 1928;
 Bogdanov A. *Ruĝa Stelo*. (kunlabore kun aliaj). SAT, 1929;
 Рублёв А. *Кружок эсперанто*. (Rondeto Esperanto, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1934, 1936).
 Majakovskij V. *Per voĉo plena*. (1930);
 Jesenin S. *Versoj elektitaj*. (Trad. H.Drezen, K.Gusev, I.Ĥoves, S.Rublov, 1965)
 Ukrainka L. *Liriko*. (1971).
 Jesenin S. *Lulkantas vintro bona' // Nova Esperanta krestomatio*, p.494-495;
 Krilov I. *111 fabloj* (1979);
 Krilov I. *Elektitaj fabloj* (1979).

Rusa poezio en tradukoj de Sergej Rublov. A.S.Puŝkin. Remder, Jaroslavl, 2002. 467 p.
Rusaj poetoj de la XVIII-XIX jarcentoj en tradukoj de Sergej Rublov. Filigranj, Jaroslavl, 2019. 271 p.

Pri Rublov:

EdE, p.473;

Rublov Sergej Grigorjeviĉ // Cerbe kaj Kore, 1991/2(11), pp. 1-4;

Sergej Grigorjeviĉ Rublov // LOdE, 2001/1(75), p.15;

Kiseljova O. *Sergej Rublov 100-jara // REGo*, 2001/1(3), p.36-39;

Samodaj V. *La tradukinto Sergej Grigorjeviĉ Rublov (1901—1979). Neimagebla laborkapablo // Rusa poezio en tradukoj de Sergej Rublov. A.S.Puŝkin, Jaroslavl: Remder, 2002, 468 p., v.p.8-14.*

Seljankin, Aleksandr Miĥajloviĉ (28.03.1918, u. Nevjansk, Perma reg., — 10.05.1997). N: ruso. Direktoro de la Ŝtata arkivejo de Perma regiono. En la 1940 Seljankin finis Juran Universitaton en Sverdlovsko. Dum la 2-a mondmilito mobilizita en 1945 batalis kontraŭ Japanio. Post la milito militservis kiel armea prokuroro en diversaj armeaj kontingentoj de For-Orienta, Ĉekarpata kaj Urala armeaj arondismentoj. Post malmobilizo en 1969 laboris kiel ĉefinspektoro de Perma regiono. En la 1970-75 direktoris en Ŝtata Arkivejo de Perma regiono. Havis ordenojn pro la dumilitaj heroaĵoj.

Esperantistiĝis en la 1934. Aktiva partoprenanto de permaj kaj uralaj Esperanto-renkontiĝoj dum lastaj jardekoj, konstanta membro de Urala ES.

Siitam, Aleksander (28.02.1907, Peterburgo, — 10.11.1970). Bibliotekisto. Siitam lernis en lernejoj de Petrogrado, Pärnu, Tallinn, studis en Tartua Universitato filozofion, finis en 1940; estis instruisto en Tallinn en 1940-41. En la Soveta armeo partoprenis la 2-an mondmiliton 1941-45, poste laboris en bibliotekoj en Tallinn, en 1967 emeritiĝis pro nekuracebla malsano kaj translokiĝis al Tartu.

Siitam esperantistiĝis en la 1925 en Pärnu, translokiĝinte al Tallinn aliĝis al la Societo *Espero*, estis estrarano de Esperanto-Asocio de Estonio en la 1931-38. Siitam estis unu el la plej aktivaj membroj de Akademia Esperanto-Klubo, ofte paroladis en la esperantlingvaj elsendoj de Estona Radio en la 1928-40; gvidis Esperanto-kursojn en Estonio, Viipuri en 1932-33, en Nederlando en 1933-34.

Post la renaskiĝo de Esperanto-movado en Sovetio Siitam demonstris Cseh-kurson en Moskvo kaj Erevano en 1957, en Vilnius en 1959, en BET-oj ekde 1961. Siitam prezentis la metodon en Tallinn, Moskvo, Leningrado, Rostov-sur-Dono (1957), Vilnius kaj Kaŭnas en 1962-66, en televidaj dissendoj en Tallinn kaj Erevano, artikoloj en *Nuntempa Bulgario* 1959/8. Siitam estis unu el la plej aktivaj kunlaborantoj de *Informoj de Esperanto-Asocio de Estonio* dum ties unua aperoperiodo en la 1923-40.

Bibliografio:

Sŝnake esperantost. Keel ja Kirjandus 1959/11, p.676-681;

Vedi esperantost. Matkatarkuste taskuraamat. Eesti Riiklik Kirjastus 1960, p.176-181;
Aleksander Siitam, mallonga aŭtobiografio // *InfEAE*, 1996/3.

J. Ojalo

Snejko, Dmitrij Semjonoviĉ (beloruse: Зьміцер Сьняжко), (pseŭdonimoj: Zm. Bjeli, Neĝo, T. Blanka), (24.09.1903, Orša, Belorusio, – 17.02.1957, Permo). Kuracisto. Esperantiĝis en 1918. Membro de CK SEU. Snejko estis aktiva Esperanto-funkciulo en Belorusio: en la 1923 li estis kunorganizinto de Belorusa Esperanto-Federacio, en la 1925 vic-prezidanto de Centra Oficejo de Belorusa

Belorusiaj verkistoj; staras (demaldestre dekstren) Grigorij Rapoport - eskapis la reprezaliojn en Novosibirsk; Andrej Aleksandroviĉ -- bagnado 1937-1954; Dmitrij Snejko bagnado 1937-1939; Sidas: Alesj Dudar - mortpafita 1937; Miĥasj Zareckij - mortpafita 1937; Akita Ujaku (kun ilpharoj); Tiŝka Hartnij - sin mortigis en prizona malsanulejo 1937.

Federacio de SEU, en la 1926 membro de Sekretariaro de Belorusa Centra Oficejo de SEU, en la 1927 sekretario de la Oficejo de Internacia Laborista Interligo ĉe Belorusa Radio de SEU en Minsko. Snejko multe laboris por organizo de kolektiva Esperanto-korespondado kaj Esperanto-radiodisaŭdigoj el Minsko.

Post kiam la familio ekloĝis en Gomel, kie lia patro estis etranga poŝt-telegrafa oficisto, Dmitrij por helpi la familion devis eklabori ekde dekkvarjara aĝo. Dank' al la oficaĵ kontaktoj de lia patro li ricevis postenon de telegram-portisto, kaj poste de telegram-kontrolisto.

En 1918 Snejko aliĝis al la Esperanto-societo fondita en Gomel. Ĝis 1921 Snejko laboris en Gomela telegrafoficejo. En 1922 li finis medicinan fakultaton de Belorusia Ŝtata Universitato kaj poste (1934) estis algrada sanitara inspektisto ĉe Centra Konsilio de Sindikatoj de Belorusio, asistanto ĉe katedro de laborhigieno en Belorusia Medicina Instituto, membro de loka komitato ĉe sekciburoo de scienclaboristoj.

Aktiva SAT-membro.

En 1925 Snejko, estante studento publikigis aron da literatur-kritikaj artikoloj en la monata gazeto *Ĉirvoni scjag* (La ruĝa standardo), i.a. pri la tiutempe furoraj poemaroj de la fama rusa poeto Sergej Jesenin (1895-1925) *Betulkatuno* kaj *La lando Sovetia*, kuraĝe mokante la unuan kaj laŭdante la duan. En la sama revuo aperis la unuaj noveloj kaj eseoj de Snejko. Poste Snejko kunlaboras kun aro da gazetoj bulgaraj, germanaj, finnaj kaj belorusaj. Ekzemple du literaturaj unuiĝoj *Uzviŝsa* (Altaĵo) kaj *Polimja* (Flamo) en la samtitolaj gazetoj publikigadis verkojn de Snejko. En *Uzviŝsa* aperis liaj eseoj *Literatura Japanio*, *Nuntempa finna literaturo* k.m.a. En la sama gazeto Snejko gvidis konstantan kronik-kolumneton, kiu enhavis informojn pri alilandaj kulturaj eventoj. La 24.02.1928 Minskon vizitas la fama japana dramverkisto-

esperantisto Akita Ujaku (1883-1962). Dum la tuta tempo de lia kelktaga restado en Minsko Snejko estis lia akompananto kaj interpretisto. Poste en *Polimja* aperis lia granda artikolo pri Akita kun foto, kie la japano sidas inter kelkaj belorusaj literaturistoj.

Snejko el la belorusa lingvo esperantigis verkojn de belorusaj verkistoj. Meze de la 1930-aj Snejko multe laboris por organizo de medicinista sekcio de SEU.

Dum multaj jaroj Snejko korespondis kun fama teoriisto de kosmaj flugoj Konstantin Ciolkovskij (1857-1935). La korespondado startis en la 1927 kaj daŭris ĝis la forpaso de la scienculo en 1935. Grava rezulto de la korespondado estis la konsento de Ciolkovskij akcepti honoran membrecon de SEU; kelkaj liaj eldiroj pri Esperanto iĝis vaste citataj kiel propagandiloj. Ciolkovskij donacis al Snejko kelkajn siajn verkojn, eldonitajn broŝurforme, kiujn Snejko esperantigis.

Ekzemple en la 1929 Snejko laŭ peto de francaj esperantistoj el Lion verkis artikolon pri Konstantin Ciolkovskij. Ciolkovskij speciale por la artikolo sendis sian foton. La artikolon de Snejko oni publikigis en *Sennaciulo*. Poste ĝi estis retradukita kaj publikigita en ses ceteraj periodaĵoj. Krom tio Snejko verkis grandan artikolon *Raketo de la estonteco*, dediĉitan al la scienculo kaj publikigitan en *Sennaciulo* (1929/4).

Dmitrij Snejko estis arestita la 05.02.1936, kondamnita la 07.05.1936 al tri jaroj, rehabilita de la Supera Kortumo de Belorusia SSR la 20.03.1990. La punperiodon Snejko kun la familio restadis en urbo Bogorodick en Tula regiono. Post sia liberiĝo en la 1939 Snejko oficis en Bogorodick dum du jaroj ĝis la komenco de la 2-a mondmilito. Dum la milito Snejko aktive okupiĝas pri medicina helpo al la militantoj kaj al la loĝantaro de apudfrontaj regionoj. Pro tiu agado li estis honorigita per speciala insigno *Avangardulo de sanprotektado*, kaj ankaŭ per la medaloj *Por heroa laboro dum la Granda Patria milito* kaj *Por la defendo de Moskvo*. Postmilitie Snejko ricevis postenon de estro de la regiona sanitar inspektejo en Tula, kaj poste eĉ pli altan, nome tiun de vicestro de la fako pri sanprotektado en la regiona administracio. En la fino de 1947 Snejko estis sendita al la urbo Molotov (tiun nomon havis urbo Permo en 1940-57) por okupi postenon de estro de la regiona sanprotektata fako, kaj eĉ kandidatiĝas tie por esti elektota al la regiona soveto. Ekde 1953 Snejko estis ĉefkuracisto en la sanatorio Ust'-Kaĉka en la Molotova (Perma) regiono, aktive verkis kaj publikigis artikolojn pri famaj medicinistoj. Snejko forpasis pro la kancero la 17-an de februaro 1957.

Bibliografio:

Okcidenta Blankrusio kaj Blankrusa Kampano-Laborista Unio "Gromada". Elblankrusigis Dim.Snejko. Minsk, 1928, 30 p.;

Ciška Hartny. *Mallaboremulo*. Tr. el la belorusa T.Blanka // *HdE*, N 17 (513), 1929;

Снежко Д.С. *Советы врача по восстановлению и благоустройству колхозных селений*. Тула, 1947, 32 с.;

Снежко Д.С., Котюкова Е.Ф. *Санитарное просвещение в Тульской области*. Тула, 1947, 47 с.;

Pri Snejko:

EdE, p.497;

Nikŝt. *Li estis la unua* // *Sennaciulo*, 1992/3, p.25, 28-30;

Радечко П. *Как Снежко критиковал Есенина*. (Kiel Snejko kritikis Jesenin-on) // *Нау Современник*, 2008/12, с.267-269;

Снежко Э. *По страницам памяти. Воспоминания и поэмы*. (Laŭ paĝoj de la memoro. Rememoroj kaj poemoj), М., 2011, с.82;

Bronŝtejn M. *Sortoj frakasitaj*, Moskvo: *Impeto*, 2017, v.p. 6-14.

Ŝuvajev, Timofej Dmitrijeviĉ (10.06.1915, vil. Aleksandrija, Stavropola ter., — 14.05.2001, Niĵnevartovsko). Ŝuvajev naskiĝis en multnombra vilaĝa familio, kia enhavis 18 geinfanojn. En la 1921 la gepatroj de Ŝuvajev mortis kaj infanoj estis disloĝigitaj al diversaj orfejoj.

En la 1928 Timofej Ŝuvajev studas en Moskva agrikultura lernejo. En 1932 finas Vladikavkazan Agrikulturan Instituton. En 1928-29 Ŝuvajev estante studanto de la Moskva agrikultura lernejo praktikajn laborojn spertis ĉe sciencisto-praktikulo Ivan Miĉurin. Ĝuste Miĉurin rekomendis al Ŝuvajev lerni Esperanton kaj donis adreson de SEU. Ŝuvajev skribis leteron kaj ricevinte korespondan kurson de Esperanto sukcese ellernis ĝin kaj ricevis SEU-karton kun N 4001 kaj poste eĉ SAT-membrecon. Ŝuvajev abonis *Sur Posteno*, *Sennaciulo*, *Mejdunarodnij Jazik*. Ŝuvajev havis vastan Esperanto-korespondadon kun esperantistoj de Bulgario, Grekio, Germanio, Francio, Anglio, Ĉeĥoslovakio, Hispanio kaj Jugoslavio.

Ekde 1936 Ŝuvajev estras Nord-Kaŭkazan filion de SEU. Dank'al penoj de esperantistoj estis fonditaj Esperanto-komitatoj en la urboj: Ordĝonikidzo (nun Vladikavkazo), Mineralnie Vody, Pĵatigorsko, Kislovodsko, Groznyi, Maĥaĉkalo kaj Derbento. Entute oni kalkulis ĉ. 240 homoj. Esperantistoj aranĝis Esperanto-renkontojn, koncertojn, kvizojn, ekskursojn al naciaj osetaj kaj kabardaj edziĝfestoj, reciproke interŝanĝis per modestaj donacetoj kun eksterlandaj esperantistoj.

En la 1938 Ŝuvajev estis mobilizita al la Ruĝa armeo. En 1939 Ŝuvajev en la trupo de mitralistoj partoprenis en la “Vintra milito” kontraŭ Finnlando. En julio de 1941 ricevis dummilitan vundon (entute kvin). Post la resaniĝo militis en la 256 fusilista divizio de la 11 sturma armeo ĉe Leningrado. La venkon Ŝuvajev renkontis ĉe Danubo. Pro la partopreno en la milito Ŝuvajev ricevis ordenojn de *Ruĝa Stelo* kaj du de *Patrolanda milito* de la 1-a kaj 2-a gradoj.

Dum la kuracado en iu moskva hospitalo en 1947 Ŝuvajev tralegis en iu ĵurnalo, ke ekzistas Esperanto-rondeto ĉe iu uzino kaj havas problemojn por disvastigado de Esperanto. Ŝuvajev kaj lia najbaro en la hospitalo *Heroo de Soveta Unio* decidis veni al Kremlo por interparoli kun la membro de Politburoo de CK de Komunista partio Mikaelo Suslov. Suslov post la konsulto kun vicestro de Klerig-Ministerio rifuzis helpi al esperantistoj pro la malbona famo pri esperantistoj. Suslov promesis nek helpi nek malhelpi al esperantistoj. Ankaŭ rekomendis ne ĝeni la partiajn instancojn.

En la 1959 Ŝuvajev venis al Larĵak, en la 1963 al Niĵnevartovsko. Direktoris en lernejo N-ro 1 de Niĵnevartovsko.

En Niĵnevartovsko Ŝuvajev fondis Esperanto-rondeton kaj dum multaj jaroj instruis Esperanton en ĝi. Ŝuvajev fondis regionesploran muzeon. Laŭ ukazo N-ro 144 de la urbestro la 11.03.1996 Ŝuvajev ricevis titolon de la *Honora civitano* de la urbo Niĵnevartovsko. En la 21.06.2001 la regionesplora muzeo estis renomita al Ŝuvajev-Muzeo.

Taalmann, Georg (29.04.1907, Viljandi, — 1943). Estono. Vizitis elementajn lernejojn en Vana-Võidu, Vändra, Haljava 1916-35, okupis sin kiel somersezona kamplaboristo ĉe bienuloj, vintre trovis hazardajn laborojn 1925-38, estis komunuma kuriero 1938-40. Taalmann aliĝis komence de la 1930-aj jaroj al laborista movado en Tallinn; en la 1940-41 li estis varbita al politika agado en komisariato de kamparmastrumado. En la 1941 li evakuigis al Ĉeljabinsk, kie en komenco de 1942 estis mobilizita. Ĉe urbo Velikie Luki falis en kaptitecon, restadis en la kaptitejo Polock kaj en Viljandi ĝis la 1943. Pri plua sorto de Taalmann mankas informo.

Taalmann Esperantiĝis en la 1925 en Raasiku (Haljava), gvidis kursojn en la loka kleriga societo Harju-Jaani, kie organizis kaj gvidis dum deko da jaroj Esperanto-rondon; korespondadis, gvidis kursojn en Rakvere, partoprenis Esperanto-agadon en Tallinna *Espero* kaj laborista Esperanto-societo, estis estrarano de *Espero* en 1935, verkis versaĵojn kaj taglibron, kunlaboris al *Onto*.

Bibliografio:

Taalmann G. *Taglibro kaj versaĵoj // Amikeco*, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34;

Ojalo J. *Li estis prolet-esperantisto // Amikeco*, 28.

J. Ojalo

Titov, Stepan Pavloviĉ (23.04.1910, vil. Verhne-Ĵilino, Kosihin distr., Altaja ter., — 18.10.1993). Naskiĝis en vilaĝa familio de Pavel Ivanoviĉ Titov. En la 1920-29 vizitas lernejojn. Ekde la 1929 laboris instruisto en baza lernejo. En la 1930-33 Titov studas en Moskva konservatorio. En la 1933-36 instruas la rusajn lingvon kaj literaturon en lernejo por vilaĝa junularo.

En 1934 Stepan Titov edziĝas al Aleksandra Miĥajlovna Nosova, kiu la 11.09.1935 naskis filon German, la estonta kosmonaŭto N-ro 2 kaj filino Zemfira (1941). En la 1930-aj jaroj Titov, lerninte Esperanton, abunde korespondis kun esperantistoj el Germanio,

Japanio, Aŭstralio.

En la 1938-65 Titov instruistas en vilaĝo Polkovnikovo. Ekde januaro de la 1943 ĝis 1945 Titov partoprenis en la 2-a mondmilito kiel ŝoforo en la taĉmento pri aviada-teknika provizado. Sur la aerodromo ĉe Poltava Titov priservis usonajn aviadilojn ricevitaj laŭ *Lend Lease*. Pro la partopreno en la 2-a mondmilito Titov estis omaĝita per ŝtataj ordenoj.

Post la milito Titov revenis al instruista praktiko. En la 1949-54 Titov finis en Moskvo Ŝtatan Centran distancan kurson de fremdlingvoj kaj komencas instrui la germanan. Krom la germana kaj rusa lingvoj Titov instruis matematikon, historion, geografion, fizikon, kantarton, botanikon kaj desegnadon. En la 1961 Titov emeritiĝis, en 1965 translokiĝis al sia filo loĝanta en Ŝĉjolkovo (Moskva reg.). En la 1964 Titov partoprenis en Esperanto-kongreso en Hago. Laŭ liaj vortoj: “Por mi estis vera miraklo dum interkona vespero 2500 delegitoj el 43 landoj ekparolis per la sola, komprenata por ĉiuj lingvo... kvazaŭ ili ĉiuj estis en medio de la samlandanoj!”.

En la 1965-93 Titov dediĉas sin al ĵurnalistiko, literaturo kaj sociagado. En 1965 estas eldonita libro de Stepan Titov *Du infanaĝoj*.

Laŭ guberniestra decido de la Alta teritorio en la 2007 estis lanĉita Titov-premio celanta subteni vilaĝajn laboristojn pri klerigado.

Pri li:

Я видел и слышал // *Кутауская Правда*, № 137 от 17.10.1961 г.

Отец космонавта // *Культура здоровой жизни*, 2010/3;

Rapport A. *Renkontiĝoj kun Stepan Pavloviĉ Titov* // *REGo*, 2014/1(80), p.12-13.

Toomsalu, Valter (22.09.1912, Võhma,—01.10.1997). Lernis en gimnazio de Viljandi, laboris en Võhma, partoprenis en la 2-a mondmilito 1941-44. Post la milito laboradis en Tallinn kiel sekurigoficisto. Toomsalu Esperantiĝis en la 1929 en Viljandi kiel lernanto de la urba gimnazio. En la 1957 aliĝis al la movado en Tallinn, partoprenis agadon de Tallina Esperanto-Klubo kaj Esperanto-Asocio de Estonio kaj ĉiujn BET-ojn, ĉefe kiel fotisto. Sian foto-historion pri la movado – 17 albumojn – li heredis al la arkivo de EAE.

J. Ojalo

Zamengof, Lev Miĥajloviĉ (25.12.1920, Moskvo,—26.01.1995, Moskvo). Nepo de kuzo de L.L.Zamenhof. Kolonelo de la soveta armeo. Dum la 2-a mondmilito Lev Zamenhof militservis en la 1315-a fusilista regimento de la 173-a fusilista divizio. Honorita per la *Ordeno de La Granda Patrolanda Milito* de la 2-a grado. Laŭ profesio li estis instruisto de fizika kulturo en Sovetia armeo kaj okupiĝis ĉefe pri konstruado de sportaj objektoj (stadionoj, sportaj centroj ktp.) por armeaj sportistoj. En la 1991 Lev Zamengof suferis apopleksion kaj restis invalido ĝis sia morto. Esperantisto, li ne estis kaj kun esperantistoj, diference de sia fratino d-ro de juraj sc. Zoja Miĥajlovna Zamenhof (1924-1992), ne kontaktis.

Zubkov, Anatolij Nikolajevič (03.07.1924, Kievo, — 30.12.1997, Moskvo). Lingvisto, posedanta 12 lingvojn inkluzive Esperanton. La unua diplomita jogano de supera grado en Sovetio, populariganto kaj propagandisto de la Hatha-Jogo, prezidanto de la Tutunia Asocio de Evoluo de Homo, honora reprezentanto de Sovetio en la Internacia Tutmonda Unio Joga. Popularigis jogon per artikoloj kaj prelegoj. Zubkov estas aŭtoro de filmo *Hindiaj jagoj – kio ili estas?* Zubkov konsistis en komisio pri kulturaj kontaktoj kun eksterlandoj ĉe SSOD. Estante en Hindio Zubkov fondas Tuthindian Esperanto-Asocion.

Post fino de lernejo en la 1942 Zubkov volontule foriris al la milito. Li venis Leningradan fronton kie li estis tradukisto el la germana. Post la milito en la 1946 Zubkov studis en Pedagogia Ŝevĉenko-Instituto sanskriton. En la 1947 en Moskvo li studis la hindan lingvon en Instituto de Orientalistiko. En 1952 li finis la Instituton kiel hindologo – la fakulo pri Hindio kaj Pakistano. Posedante kelkajn orientajn lingvojn, Zubkov instruis en Milita Akademio de Soveta armeo ĉe Ministerio pri Defendo de Sovetio. Eksiĝinte el la Akademio Zubkov instruis en katedro de Orientaj lingvoj en Instituto de Aziaj kaj Afrikaj landoj ĉe Moskva Ŝtata Universitato. En 1963 laŭ kontrakto pri kulturaj interŝanĝoj Zubkov kun la familio venis labori Hindion. En Universitato de

Lakĥnaŭ (Uttar-Pradeŝ, 200 km for de Delhio) li instruis la rusan lingvon. Samjare Zubkov konatiĝis kun praktikulo de la Jogo. Ekde la 1960-aj ĝis siaj lastaj jaroj Zubkov dediĉis sin al popularigado de Jogo. Li verkis artikolojn kaj librojn, prelegis kaj mem prezentis ekzercojn. Somere de 1987 Zubkov kun edzino venis Leningradon por gvidi 30-tagan prelegaron, sed lin atakis infarkto. Dum fondo de la Tutunia Asocio de Evoluo de Homo, la unua kongreso de la Asocio elektas Zubkov-on prezidanto. Laŭ decido de la Internacia Tutmonda Unio Joga Zubkov estas elektita honora reprezentato de Sovetio.

Anatolij Zubkov estis omaĝita per ordenoj de la *Ruĝa Stelo* kaj *Patrolanda milito* de la 2-a grado; per medaloj *Pro kuraĝo*, *Pro la venko super Germanio*, *Petro la 1-a* (1996), apartan signon de Hindio pro la evoluo de Esperanto.

Anatolij Zubkov estas aŭtoro de lernolibroj pri socia-politika temaro; kolekto de hindiaj fabeloj; lerno- kaj konversacilibroj pri la india lingvo; libroj pri Hatho-Jogo.

Zubkov, Nikolaj Borisoviĉ (31.01.1918 – 30.11.2005). Esperantiĝis en la 1932. Ĉinologo. Finis historian fakultaton de Moskva Universitato (1941), armean instituton de eksterlandaj lingvoj (1947), instruisto de mezlernejo en Kazaĥstan (1941-42); partopreninto en la 2-a mondmilito (1943-45). Zubkov instruis historion de orientaj landoj en Kazaĥa Universitato (1948-51), aspiranto ĉe Moskva Universitato (1951-54). De 1955 laboris en diversaj redakcioj. Merita kulturaganto de Rusia Federacio.

Esperanistiĝis kaj ekmembris en SEU en la 1932; de 1934 ĝis decembro 1937 — instruisto de Esperanto-korespondkursoj ĉe CK SEU. Post longa paŭzo reesperantistiĝis en la 1978. Zubkov estas vicprezidanto de ASE, en la 1979-89 — respondeca redaktoro de ties *Informbulteno*. Post la 8-a Kongreso de SEU (Januaro 1989) — estrarano de SEU. Trifoje partoprenis UK-ojn.

Pri li:

Nikolaj Borisoviĉ Zubkov. Rakonto pri mi. // REGo n-ro 1(14), februaro 2003, p.1-2

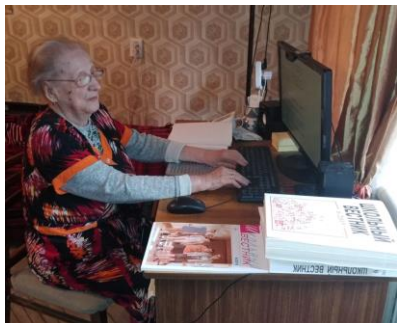

Zverev, Nikolaj Nikolajeviĉ (1913 — 06.11.2003, Tiĥvino). Ekskolonelo, honora civitano de urbo Tiĥvino; Esperantiĝis en la 1930-aj, Esperanto-veterano. Li lernis Esperanton en la 1930-aj jaroj, poste fariĝis fakulo pri la franca lingvo, arma tradukisto, dum la 2-a mondmilito heroe batalis. Li ricevis la plej altan ordenon *Lenin*, ordenon de *Ruĝa Standardo*, multajn aliajn ordenojn kaj medalojn. Post la milito Nikolaj Zverev dum multaj jaroj havis la oficon de militataŝeo

ĉe la ambasado de Sovetunio en Francio. Nikolaj Zverev venis la Esperanto-kurson en Tiĥvino tuj post ĝia ekfunkcio en la 1973, kaj restadis klubano tiom aktiva, kiom ebligis al li la multenombraj sociaj okupoj.

Mia savilo

*Tamara Andreeva*¹⁴

Fine de majo 1941 jaro en la solena lerneja vesperkunveno pro la plej altpoenta lernado oni enmanigis al mi donacon – skribilon por blinduloj kun la gravuraĵo:”Por avangardulino en lernado Tamara Andreeva, instituto por blindaj infanoj, Leningrado, 1941”. La

ilo estis valorega donaco por mi: nun mi ne bezonis turni min al la gepatroj por helpo noti miajn versaojn aŭ necesan informon, la ilo faris min pli memstara. Nun mi povis sen helpo de la aliaj legi librojn, plivastigante la spirithorizonton, pliriĉigante novajn sciojn. Mi estis vere feliĉa, zorgis pri la ilo, eĉ nokte tenis ĝin sub la kuseno.

Por somero la panjo kaj mi forveturis ripozi al la avino en vilaĝon. Kaj aŭguste la vilaĝo estis okupita de faŝistoj. Lokaj loĝantoj kaj ruĝarmeanoj, perdintaj siajn trupojn, organizis anarojn de rezistado kaj partizanajn taĉmentojn. La panjo kaj la avino helpadis al partizanoj per nutraĵo, kudris kamuflosurtutojn el littukoj, kovrilsakoj, kusentegiloj, uzante helpon de la najbaroj. Ili mem produktis neceskoloran farbon. Sed troviĝis ankaŭ perfidintoj.

En januara frosta mateno 1942 jaro en la vilaĝon venis taĉmento de malamikoj kun policanoj. Sekvis ordono al ni vestiĝi sen kunpreni ion. La panjo persvadis min lasi la ilon, sed mi ne konsentis, premante ĝin al la brusto. «Filinjo, ĝi estas peza! Kaj ni ne scias, kio atendas nin plu». Sed mi insistis, pli forte premante la ilon al mi. Kaj la panjo per la granga lana tuko ligis la ilon al mia brusto, survestis min per iuj jaketoj, bluzoj, palto. Policano rapidiĝis nin. Apenaŭ ni transiris la sojlon, nia domo estis forbruligita. Brulis jam la tuta vilaĝo. Forta vento levis flamantajn forŝiritajn pajlajn tegmentojn, ili brulflugis super brulantaj domoj kvazaŭ diabloj, elŝirighintaj el infero. Bruego de falantaj traboj, ĝemkriado de animaloj pereantaj en fajro, plorado de infanoj!!! Sajnis, ke venis la mondofino.

Ni estis krude puŝitaj en sledon, kie jam troviĝis niaj najbaroj. Kaj ni ekveturis al nenieno. Atinginte iun vilaĝon, la sledo haltis. Iu mortis. Gardistoj, akompanintoj nin, deflankiĝis kaj ne atentis nin. La panjo rapide kaptis min je mano kaj ni ekkuris al la plej proksima domo, kie ni ekvidis timigitan virinon. Ŝi ekkriis histerie: «Malaperu! For! Mi ne volas morti pro vi!» Ambaŭmane ŝi perforte forpuŝis nin al la malantaŭa pordo, kaj ĵetis desur alta perono al brutejo en profundan neĝdunon. Ni kuŝis en neĝo, tremante pro timo, frostego, senlireco. Iĝis tute mallume. Estis aŭdataj maloftaj klakoj. Verŝajne, oni mortpafadis

¹⁴ Tamara Sergeevna Andreeva (nask. 20.08.1930) estas esperantistino (ekde 1979) el Sankt-Peterburgo, partoprenis kelkajn tutlandajn aranĝojn, dum kelkaj jaroj ŝi estis prezidanto de Leningrada E-klubo por nevidantoj "Amikaro". Pro sia eseo "Mia savilo" la 88-jara aŭtorino ricevis la unuan premion en la konkurso "Eŭropa brajla eseo" (la eseo estis verkita ruslingve kaj tradukita al la angla).

fugintojn. Ni ne havis kien fuĝi, sed necesis serchi eliron. Ni elneĝiĝis kaj baldaŭ trafis al eta konstruaĵo, de kie odoris je fojno. Ĝuste en tiu ĉi duonstruiga fojnejo ni kaŝiĝis. La panjo kuŝiĝis min al la malantaŭa muro kaj kovris per fojno. Ŝi mem enfosis sin aliloke. Finfine pafoj ĉesis kaj venis pli-malplia silento. Subite ekaŭdiĝis neĝa knaro. La fojnejon aliris duopo. Mi tenis la spiradon. Oni aliris kaj haltis. Tuj mi eksentis fortan puŝon en la bruston, ĝin sekvis la pli forta. Malantaŭ la dorso ekkrakis malnovaj tabuloj. Al mi ŝajnis, ke mi suprenflugis kune kun la ejo. Mi ne memoras, ĉu mi perdis la konscion. Mi volis krie, voki la panjon, sed komprenis, ke tion fari ne endas: tiuj homoj serĉas fugintojn, la trovitajn ili pafmortigos aŭ pendumos.

Mi denove aŭdis – neĝoknare foriĝantajn homojn. Silento. Mi timis ekparoli, voki la panjon kaj aŭdi nenion responde. Pasis kvazaŭ eterneco, kiam mian aŭdon atingis la flustro: «Filinjo...» – «Panjo mia!» – reflustris mi.

Do, mi restis viva: bajoneton (ĝuste sendube ĝin) haltigis la metala skribilo por blinduloj.

Nun ni kune enfojniĝis, forte premiĝinte unu al la alia, interkisante kaj balbutante iajn plej bonajn kaj karesajn vortojn. Verŝajne, mi ekdormis, varmigiĝinte en brakumoj de la panjo... “Ĉit, ĉit! Ne timu: la panjo estas kun vi! Mi pensos kaj trovos la eliron», – flustris la panjo. Mi konvulsiis en manoj de la panjo, forte tenintaj min kaj ripetadis tra larmoj: «Mi timas... li atingos min! Mi forbrulos! Mi sentas, kiel fajra monstro kaptas min! Al mi varmegas!»

Tiu koŝmaro multajn jarojn persekutis min, kiel Scarlett-on el „Forportitaj per vento“. Dumtempe tio forpasis. Eĉ nun mi ne povas rememori sen ekscitiĝo tiun mian travivaĵon. Verŝajne, pro tio mi ne ŝatas legi librojn kaj spekti filmojn pri milito.

Estis tre malvarme kaj mallume. Eliĝinte el la fojnejo, ni ekvagis tra la vilaĝo por serchi helpojn ĉe homoj. Preterpasante iun domon, ni ekaŭdis infanan ridon kaj decidis frapi ĝuste al tiu pordo. La pordon malfermis virino kaj sen demandoj gvidis nin en ĉambron, kie varmis kaj bonguste odoris je freŝa pano. Kvar infanoj scivole observis nin. La plej aĝa Vanja estis eble dekdujara, kiel mi. Kiam mi estis senvestigita, la knabo ekvidis la ilon sur mia brusto. «Ho, kiu feraĵo estas sur vi? Ha-ha, ĉu kavalira kiraso?» – ekkriis li. Tiutempe la panjo trovis du truojn en la bluzetoj, jaketoj, palto kaj tuko, per kiuj estis fiksita la ilo al mia brusto.

«Tio estas ne kavalira kiraso, – mi respondis al li, – sed skribilo por blinduloj. Hodiaŭ ĝi savis mian vivon».

La lastajn vortojn li ne atentis, pririgardante la ilon de ĉiuj flankoj. «Vi ŝercas! Du feraj platoj kun truoj, iaj punktoj rande de unu el feraĵoj. Ĉu eblas ion skribi sur tio?» – «Donu paperfolieton kaj diru, kion skribi.» Vaĉjo iom pensis kaj proponis: «Mi volas, ke la paĉjo plej baldaŭ revenu hejmen el la milito». Li rigardis al punktoj kaj miris: «Kiel eblas ion skribi kaj poste legi laŭ punktoj? Kiu elpensis tiun ĉi ilon?» – demandis Vaĉjo. – «Louis Braille. Li trijara vundis per akraĵo siajn okulojn kaj poste plene blindiĝis. Tial li kreis skriblegan sistemon por blinduloj de la tuta mondo. Li laboris en Parizo, instruante blindulojn. Li vivis en la pasinta jarcento, de la 1809 ĝis la 1852 jaro. Tiu ĉi ilo havas lian nomon: Brajlo-skribilo por blinduloj. En la tuta tergloba oni danke memoras lin». Vanja atente finaŭskultis kaj petis: «Donacu al mi la folieton por memoro. Mi konservu ĝin, montru al la amikoj kaj rakontu pri tiu franco».

Mia savilo estis kun mi en la partizana taĉmento en arbaro, transflugis la frontlimon en aviadilo U-2, kelkajn monatojn estis kun mi en hospitalo, dekojn da jaroj servis al mi kiel laborilo. Nun ĝi estas en la muzeo de historio de la lernejo por blinduloj kaj malbonvidantoj en Sankt-Peterburgo.

2019 j.

*Al Esperanto el la rusa tradukis Klara Ilutoviĉ (Moskvo)
Provlegis kaj korektis Svetlana Smetanina (Moskvo)*

CERBE kaj KORE
n-ro 14 (82), majo 2020
Kultura suplemento al la revuo "Ponto" n-ro 112
[eksa Bulteno de REU (BdR)]

"Ponto" estas oficiala informilo de la tutrusia socia organizaĵo "Rusia Esperantista Unio
**Oni rajtas uzi kaj represi ĉiujn materialojn de la eldono nur kondiĉe de
ĝusta indiko de la fonto**

CkK atendas viajn prozajn, poeziajn, interlingvistikajn, instru-metodikajn kaj sciencopopularajn kontribuojn! Bonvolu sendi ilin al Nikolao Gudskov nikolao@yandex.ru .
Estraro de Rusia Esperantista Unio

Redaktofino 01.05.2020